

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Çeviren, Avukat Arzu Beyazıt (LL.M, Essex Üniversitesi) [Daha önce blog sayfamda "<http://aihmden.blogspot.com/2020/07/aihmin-bagrovazerbeycan-kararnn-tam.html>" yayımlanmıştır] Bu çeviriyi yayımlama izni, yalnızca HUDOC'a konulması için verilmiştir. Çevirmene atıfta bulunmak kaydıyla alıntılanabilir.

© Translated by Arzu Beyazıt, Attorney at Law (LL.M, University of Essex). [Already published on my blog page "<http://aihmden.blogspot.com/2020/07/aihmin-bagrovazerbeycan-kararnn-tam.html>"] Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in HUDOC. It may be reproduced with a reference to the translator.

BEŞİNCİ BÖLÜM

BAGİROV / Azerbaycan Davası

(Başvuru no. 81024/12 ve 28198/15)

KARAR

8. ve 10. maddeler • ifade Özgürlüğü • Özel Hayata Saygı • Avukatın, polis şiddeti konusunda kamuya açık eleştirisi nedeniyle mesleğini yapmasının askıya alınması ve daha sonra Ilgar Mammadov'u temsil ederken mahkeme salonunda yaptığı bir hâkim hakkında saygısız sözler nedeniyle barodan ihraç edilmesi • Askıya almanın "kanunla öngörülmemesi" • Yerel Mahkemelerin avukat gizliliği ihlal iddiasını başvuranın iddialarını değerlendirmeden askıya almayı onaylaması • İlgili ve yeterli gerekçeyle desteklenmeyen barodan ihracın orantısızlık durumu ve caydırıcı etkisi • Adillik ilkesinin mahkemede taraflar arasında özgür ve zorlayıcı argümanların taraflar arasında karşılıklı ileri sürülmesi lehine olması • AİHM Sözleşmenin birkaç maddesinin ihlalini tespit ettikten sonra Ilgar Mammadov davasında adaletin işleyişine yönelik eleştiriler
Madde 46 • Kararın infazı • Bakanlar Komitesi başvuranın mesleki faaliyetlerini tekrar başlatmasına yönelik alınacak önlemleri denetleyecek

STRASBOURG

25 Haziran 2020

KESİNLEŞME TARİHİ

25 Eylül 2020

İşbu karar, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde öngörülen koşullar çerçevesinde kesinleşmiştir. Bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

Bagirov v. Azərbaycan davasında,

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (Beşinci Bölüm):

Síofra O’leary, *Başkan*,

Gabriele Kucsko-Stadlmayer,

Yonko Grozev,

Mārtiņš Mits,

Lətif Hüseynov,

Lado Chanturia,

Angelika Nußberger, *Hakimler*

ve Victor Soloveytschik, *Yazı İşleri Müdürü*,

2 Haziran 2020’de tarihinde yapılan kapalı müzakerelerin ardından,

aynı tarihte kabul edilen aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Bu dava, sırasıyla 16 Kasım 2012 ve 15 Ekim 2015 tarihlerinde Azerbaycan vatandaşı olan Halid oğlu Zakir Bağirov (*Xalid Zakiroğlu Bağirov* “başvuran”) tarafından İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme’nin (“Sözleşme”) 34. maddesine uyarınca Azerbaycan Hükümeti aleyhine açılan iki ayrı başvurudan (81024/12 ve 28198/15) kaynaklanmaktadır.

2. Başvuran, Azerbaycan’da mesleğini icra eden avukat Aliyev ve 81024/12 sayılı başvuruda Londra’da avukat olan R. Remezaite, K. Levine ve P. Leach tarafından temsil edilmiştir. Başvuran, 28198/15 sayılı başvuruda, Londra’da avukat olan MS R. Remezaite, MS K. Levine ve Ms J. Evans tarafından temsil edilmiştir, Azerbaycan Hükümeti (“hükümet”) kendi temsilcileri Sayın Ç. Asgerov tarafından temsil edildi.

3. Başvuran, özellikle, ifade özgürlüğü ve özel hayata saygı hakkının *Azerbaycan Barolar Birliği (Azərbaycan Respublikası Vəkillər Kollegiyası – bundan sonra “ABA”)* tarafından ilk olarak avukatlık mesleğinin icra etmesinin bir yıllık bir süre için askıya alınması ve daha sonra polis şiddeti ve ülkedeki yargı sisteminin işleyişi hakkında verdiği ifadeler yüzünden barodan ihraç edilmesi suretiyle ihlal edildiğini iddia etmiştir. Ayrıca, 28198/15 sayılı başvuruya ilişkin olarak, Sözleşmedeki haklarının Sözleşmede belirtilenler dışındaki amaçlarla kısıtlandığından şikâyetçi olmuştur.

4. 6 Temmuz 2015 ve 24 Haziran 2016 tarihlerinde Hükümet’e, her iki başvuruya ilişkin olarak başvuranın özel hayata saygı hakkının (Sözleşme’nin 8. maddesi) ve ifade özgürlüğünün (Sözleşme’nin 10. maddesi) ihlal edildiği iddiasıyla ilgili şikâyetler ve AİHS’nin 8. ve 10. maddeleriyle bağlantılı olarak AİHS’nin 18. maddesi uyarınca yapılan 28198/15 nolu şikâyet ayrı ayrı bildirilmiştir; Mahkeme İç Tüzüğü’nün 54 § 3. maddesi uyarınca, başvuruların geri kalanının kabul edilemez olduğu beyan edilmiştir. Ayrıca, Mahkeme Kurallarının 41. kuralı uyarınca 28198/15 sayılı başvuruya öncelik

verilmiştir. Buna ek olarak, yargılamalara müdahale etme hakkını kullanan Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiserinden üçüncü taraf görüşü alınmıştır ve 28198/15 sayılı başvuru ile ilgili olarak yazılı yorumlarını sunmuşlardır (Sözleşmenin 36 § 3 maddesi ve Mahkeme Kurallarının 44 § 2 maddesi). Üçüncü taraf olarak yazılı usule müdahale etmesi için izin verilmesinin ardından, Uluslararası Hukukçular Komisyonundan da her iki başvuru ile ilgili olarak üçüncü taraf görüşü alınmıştır (Sözleşmenin 36 § 2 maddesi ve Mahkeme kurallarının 44 § 3 maddesi).

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

5. Başvuran 1976 doğumludur ve Bakü’de yaşamaktadır.

6. Başvuran, aşağıda açıklanan olaylar sırasında bir avukat (*vəkil*) ve ABA üyesiydi. Bakü 6 nolu Hukuk Bürosuna bağlıdır. Başvuran, insan haklarının korunması konusunda uzmanlaşmıştır ve Mahkeme önünde 100’den fazla davada başvuranları temsil etmiştir.

A. Başvuranın mesleki faaliyetlerini yürütmesinin askıya alınması (başvuru no. 81024/12)

1. Başvuranın gözaltında şüpheli bir ölümle ilgili yorumları

7. 12-13 Ocak 2011 gecesi gözaltına alınan bir şahıs (E. A.), ertesi gün karakol nezarethanesinde ölü bulundu.

8. E. A.’nın ölümü medyada geniş yer aldı; vücudunda kötü muamele izleri bulunduğunu gösteren bir fotoğraf medyada yayınlandı.

9. 25 Ocak 2011 tarihinde E. A.’nın annesi (R. R.) bir basın toplantısı düzenledi ve oğlunun polis tarafından öldürüldüğünü belirtti. O, ayrıca, kolluk kuvvetlerinin polis göz altısında oğlunun ölümüne ile ilgili soruşturmayı yürütmekte başarısız olduğundan şikayetçi oldu.

10. Başvuran, 28 Şubat 2011 tarihinde avukatların karşılaştığı sorunlara yönelik bir toplantıya katılmıştır. Azerbaycan’da hukuk mesleğinin sorunları hakkında görüşlerini aşağıdaki sözlerle dile getirdi:

"Geçenlerde, E. A. gözaltında öldürüldüğünde, Elchin [başka bir avukat] ve ben "ölüleri savunamayız" (*Biz öldürüləri müdafiə edə bilmərik*) başlıklı cüppelerimizi giyerek bir protesto düzenlemek istedik. Ne yazık ki, bu protesto için bize katılacak başka avukat bulamadık. Bu da bizim konumuzdur. Aslında, gözaltına alınanları canlı tutmalı ki biz onları savunalım. Anılan kişiler, tutuklandıkları anda bir avukata ihtiyaç duymasına rağmen onlara bir sopa sağladılar."

11. 1 Mart 2011 tarihinde *Bizim Yol* Gazetesinde "tutukluların avukata ihtiyacı yok, sopa lazımdır" (*Tutulanlara vəkil yox, zopa lazımdır*) başlıklı bir makale yayınlandı. Makalede, başvuranın E. A.’nın gözaltında

öldürülmesiyle ilgili yorumları ve polis şiddetine karşı bir protesto düzenleme isteği ele alındı.

12. 7 Mart 2011 tarihinde R. R., E. A.'nın ölümüyle ilgili davalarda başvurunu haklarını savunması için yetkilendirdi: aralarında bir sözleşme imzalandı. Aynı tarihte 013912 sayılı R.R.'nin başvuran tarafından temsil edildiğini teyit eden görev (*emir*) yayınlandı.

13. 7 Kasım tarihli bir mektupla Nizami Bölge Savcısı'nın başvuranı, E. A.'nın 13 Ocak 2011'de tutuklanması sırasındaki eylemleri ile bağlantılı olarak Ceza Kanununun 315.2 maddesi uyarınca (bir kamu görevlisine karşı hayatı ve sağlığı için tehlike teşkil eden şiddet ya da mukavemet) bir soruşturma yürütüldüğünü bildirdiği ve soruşturmanın 11 Ağustos 2011 tarihinde Ceza Muhakemesi Kanunun 53.1.1 maddesi uyarınca ertelendiği (şüpheli kişinin bilinmemesi) görülmektedir. E. A.'nın gözaltında ölümüyle ilgili yürütülen soruşturma hakkında dava dosyasında bilgi yoktur.

2. Başvurana karşı yapılan suç duyurusu

14. 18 Mart 2011 tarihinde Bakü İl Emniyet Müdürlüğü (R. A.) Başkanı başvurana karşı Yasamal Bölge Mahkemesi'ne hakaret suçundan suç duyurusunda bulundu.

15. 15 Nisan 2011 tarihinde Yasamal Bölge Mahkemesi, başvuranın R. A. hakkında hakaret niteliğinde bir yorum yapmadığını ve adı geçen kişinin mağdur olarak değerlendirilemeyeceğini tespit ederek, hakaret suçundan cezai işlem başlatmayı reddetti.

3. Başvurana karşı başlatılan disiplin işlemleri

16. 27 Nisan 2011 tarihinde R. A., ABA'ya başvurana karşı disiplin işlemleri yapılmasını isteyen bir mektup gönderdi. Başvuranın, E. A.'nın öldürülmesi, işkence ve kötü muameleye maruz kalması ve diğer yasa dışı faaliyetlerle ilgili herhangi bir kanıt olmadan polisleri suçlayan iftira niteliğinde açıklamalar yaptığını iddia etti.

17. 16 Haziran 2011 tarihinde ABA disiplin Komisyonu, başvurana karşı şikayetin ABA Başkanlığı'na (*Azərbaycan Respublikası Vəkillər Kollegiyası Rəyasət Heyəti* – bundan sonra "Başkanlık") yönlendirilmesine karar verdiğine ilişkin görüşünü bildirmiştir. Görüş metnine göre, başvuran disiplin Komisyonu önünde, sadece E. A.'nın polis tarafından öldürüldüğüne inanan E. A.'nın ailesinin görüşlerini ifade ettiğini belirtti. Yasamal Bölge Mahkemesi'nin 15 Nisan 2011 tarihli kararına atıfta bulunarak, R. A.'nın herhangi bir durumda kendisine karşı herhangi bir şikâyetle bulunamayacağını, çünkü R. A hakkında herhangi bir yorum yapmadığını belirtti.

18. 24 Ağustos 2011 tarihinde Başkanlık, şikâyeti incelemek üzere toplantı düzenledi ve daha sonra başvuranın bir yıllık bir süre için mesleki faaliyetlerini yürütmesini askıya almaya karar verdi. Başvuranın, avukatın sır

saklama yükümlülüğünü oluşturan gizli bilgileri (*vəkil sirri*) açıkladığı için, Avukatlık ve Savunuculuk Faaliyeti Yasası (“Kanun”) hükümlerine uymadığını belirtti. Kararın ilgili kısmı aşağıdaki gibidir:

“Aslında, avukatlar ve Savunuculuk Faaliyeti Hakkında Kanunun 17.1 maddesi uyarınca, bir avukat tarafından mesleki faaliyetinin uygulanmasında elde edilen tüm bilgiler avukatın sır saklama yükümlülüğü başlığı altında yer alır. Aynı maddenin 4. fıkrası uyarınca, bir avukat, *güven* ilişkisi içinde olduğu bir kişiden aldığı bilgileri ifşa etmemelidir. Ancak, avukat Khalid Bagirov, usulüne uygun olarak özel bir soruşturma gerektiren bilgileri yasal olarak belirlenen prosedüre uygun olarak yetkili makamlara sunmak yerine, 28 Şubat 2011 tarihinde yapılan avukat çalışma grubunun toplantısında hiçbir güvenilir kaynağa veya yasal delile dayanmaksızın, kolluk kuvvetleri tarafından tutuklananların korkunç bir işkence sonucu öldürüldüğünü, sanığa gözetiminde avukat yardımına erişim hakkı tanınmadığını, şüpheli ve sanığın coplarla dövüldüğünü ve 25 nolu Nizami Bölge Polis polis karakolunda şüpheli olarak tutulan EA.’nın dayak sonucu öldüğünü, söyledi. Başvuran, " tutuklananların avukata değil, sopaya ihtiyacı var" başlıklı protestolar düzenlemeyi önerdi ve “bu durumda şiddet bir dereceye kadar önlenabilir” gibi ifadeler kullandı ve polis memurlarının itibarına ve saygınlığına zarar verdi. *Bizim Yol* Gazetesi’nin ortağı H.Z. , 1 Mart 2011 tarihli gazetenin 5. sayfasında yayınlanan yazısında “tutuklananların avukata ihtiyacı yok, sopa dışında” başlığı altında “avukat Halid Bagirov bu sloganla protesto düzenlemeyi öneriyor” alt başlıklı yazısında bu ifadeleri kullanarak polis makamlarını itibarsızlaştırdı. Başvuranın, Avukatlar ve Savunuculuk faaliyetleri Hakkında Kanunun 14, 16 §§ 1 ve 2 ve 17 §§ 1 ve 4. maddelerinin gereklerini ihlal ettiği " şeklinde devam eder.

19. Belirtilmemiş bir tarihte başvuran, Başkanlığın 24 Ağustos 2011 tarihli kararına karşı Nasimi bölge Mahkemesine şikâyetle bulunmuştur. Söz konusu kararın, Sözleşmenin 10. maddesi tarafından garanti altına alınan ifade özgürlüğü hakkına haksız bir müdahale olduğunu iddia etti. Ayrıca, E. A.’nın polis tarafından öldürülmesiyle ilgili iddiası, R. R. tarafından 25 Ocak 2011 tarihinde, R. R. ile 7 Mart 2011 tarihinde bir sözleşme imzalanmadan önce, bir basın toplantısında yapıldığı için, avukat gizliliği ile ilgili herhangi bir gizli bilgiyi açıklamadığına dikkat çekti. Her halükârda, R. R. başvuran tarafından avukat gizliliğini ihlal ettiğinden hiç şikâyet etmemiştir.

20. 3 Kasım 2011 tarihinde Nasimi Bölge Mahkemesi, başvuranın iddiasını reddetti ve Başkanlığının 24 Ağustos 2011 tarihli kararının yasal ve haklı olduğunu tespit etti. İlk derece Mahkemesinin kararı, başvuranın ifade özgürlüğü hakkının ihlaliyle ilgili şikâyetinden bahsetmedi. Kararın ilgili kısmı aşağıdaki gibidir:

“Mahkemedeki duruşma sırasında, şikâyetçi Khalid Bagirov’un, avukat olarak, 28 Şubat 2011 tarihinde yapılan avukat çalışma grubunun toplantısında hiçbir güvenilir kaynağa veya yasal delile dayanmaksızın, kolluk kuvvetleri tarafından tutuklananların korkunç bir işkence sonucu öldüğünü, sanıklara gözetiminde avukat yardımına erişim hakkı tanınmadığını, şüpheli ve sanığın coplarla dövüldüğünü ve 25 nolu Nizami Bölge Polis polis karakolunda şüpheli olarak tutulan EA.’nın dayak sonucu öldüğünü söylediği, tespit edilmiştir. Başvuran, " tutuklananların avukata değil, sopaya ihtiyacı var" başlıklı protestolar düzenlemeyi önerdi ve “bu durumda şiddet bir dereceye kadar önlenabilir” gibi ifadeler kullandı ve polis memurlarının itibarına ve saygınlığına zarar verdi. *Bizim Yol* Gazetesinin ortağı H.Z., 1 Mart 2011 tarihli gazetenin 5. sayfasında yayınlanan yazısında “tutuklananların avukata ihtiyacı yok, sopa dışında” başlığı

altında “avukat Halid Bagirov bu sloganla protesto düzenlemeyi öneriyor” alt başlıklı yazısında bu ifadeleri kullanarak polis makamlarını itibarsızlaştırdı. Aynı zamanda, davacı Khalid Bagirov böyle bir açıklama yaptığını ve söz konusu bilgiyi R. R. [E. A.’nın annesinden] aldığını itiraf etmesine rağmen, mahkeme avukat olarak davacı Khalid Bagirov’un mesleki faaliyetinin uygulanmasıyla bağlantılı olarak elde edilen bilgilerin gizliliğini koruması gerektiği halde, bunu yapmadığını veya bilgiyi araştırmak için ilgili yetkili makama sunmadığını tespit etti.”

21. 19 Kasım 2011 tarihinde başvuran bu karara itiraz ederek önceki şikâyetlerini yineledi ve avukatlık yapmasının askıya alınmasının Sözleşmenin 8. ve 10. maddeleri uyarınca korunan haklarının ihlali anlamına geldiğini savundu.

22. 11 Ocak 2012 tarihinde Bakü Temyiz Mahkemesi temyizi reddetti. Temyiz mahkemesi, 24 Ağustos 2011 tarihli Başkanlık kararının yasal ve haklı olduğunu belirtti. Başvuranın, RR’nin daha önce medyaya benzer bir açıklamada bulunduğu ve başvuranın sadece henüz onun avukatı olmadığı dönemdeki ifadesini tekrarladığı yönündeki iddialarına ilişkin olarak mahkeme, başvuranın bir avukat olarak mesleki faaliyetinin icrası ile ilgili olarak elde edilen bilgileri saklama yükümlülüğü bulunmasına rağmen bunu yerine getirmediğini veya bilginin soruşturulması için ilgili yetkili makama sunmadığını tespit etmişti. Temyiz Mahkemesinin kararında, başvuranın ifade özgürlüğü hakkının ihlaliyle ilgili şikâyetinden bahsedilmedi.

23. 11 Mayıs 2012 tarihinde Yüksek Mahkeme Temyiz Mahkemesinin kararını onadı. 11 Haziran 2012 tarihinde başvurana Yüksek Mahkeme kararının bir kopyası verilmiştir.

B. Başvuranın barodan ihracı (başvuru no. 28198/15)

1. Başvuranın duruşma sırasındaki yorumları

24. Ağustos ve Eylül 2014’te başvuran, Shaki Temyiz Mahkemesi önündeki ceza davalarında Bay Ilgar Mammadov’u temsil eden iki avukattan biriydi. Sayın Ilgar Mammadov’un cezai mahkumiyetiyle ilgili yerel yargılamalar, Ilgar Mammadov v. Azərbaycan davasında (no. 2) (no. 919/15, 16 Kasım 2017). Mahkemenin kararının konusu olmuştur

25. 25 Eylül 2014 tarihinde, Shaki Temyiz Mahkemesi hâkimi M. H., ABA’ya, Sayın Ilgar Mammadov aleyhindeki ceza davası sırasında Shaki Temyiz Mahkemesi önünde Eylül 2014’te yapılan duruşmalarda başvuranın yaptığı açıklamalar nedeniyle başvurana karşı disiplin soruşturulması başlatılmasını isteyen bir mektup gönderdi. Özellikle M. H., Eylül 2014’te yapılan duruşmalardan birinde başvuranın yargı sistemi ve Ilgar Mammadov davasının incelemesine katılan ilk derece Mahkemesi hakimi (R. H.) hakkında şu sözleri yaptığını kaydetti “böyle devlete, böyle mahkemei... Azerbaycan’da adalet olsaydı, Yargıç R. H. haksız ve taraflı kararlar vermezdi, onun gibi bir kişi de yargıç olmazdı” (“Belə dövlətdə belə də

məhkəmə olacaq ... Azərbaycanda ədalət olsaydı, hakim R. H. ədalətsiz və qərəzli hökm çıxarmazdı, nə də onun kimisi hakim işləməzdi").

3. Başvurana qarşı başlatılan disiplin işləri

26. 19 Kasım 2014'te ABA disiplin Komisyonu, başvurana qarşı şikâyetin Başkanlık Makamına yönlendirilmesine karar vererek bir görüş yayınladı. Dava dosyasındaki belgelerden, başvuranın disiplin işlemleri çerçevesinde yazılı bir açıklama yaptığı anlaşılmaktadır. "böyle devlete böyle mahkeme" ifadesini kullandığını hatırlamadığını belirtti. Ancak, söz konusu sözün "her mahkeme kendi Devletin mahkemesidir" ifadesinin bir devamı olarak dile getirildiği için, savunmanın yargı sistemi hakkında yaptığı değerlendirme olduğunu düşünmüştü. Hâkim R. H. hakkında kullanılan geri kalan ifadelerle ilgili olarak, ilk derece mahkemesinde davayı inceleyen hâkimin faaliyeti hakkında görüşlerini dile getirerek, onun savunma ve kovuşturmayla farklı yaklaşımını, eşit standartların uygulanmamasını ve hâkimin verdiği haksız ve önyargılı kararı vurgulamıştı.

27. 10 Aralık 2014 tarihinde Başkanlık, başvuranın, Shaki Temyiz Mahkemesi önündeki duruşmada yaptığı yorum nedeniyle avukatlar için davranış kurallarını ihlal ettiğine hükmetti. Başkanlık, başvuranın davasını, kanunun 22.maddesine (VIII) dayanarak, barodan çıkarılması amacıyla bir mahkemeye sevk etmeye karar verdi. Ayrıca mahkeme tarafından bir karar verilinceye kadar başvuranın avukat olarak çalışmasının askıya almaya karar verdi. Kararın ilgili kısmı aşağıdaki gibidir:

"böyle devlete böyle mahkeme ..." İfadeleri ile ilgili olarak Bir duruşmada avukat Khalid Bagirov ; Eğer Azerbaycan'da adalet olsaydı, Yargıç R. H. haksız ve taraflı kararlar vermez, ne de onun gibi bir birey hakim olurdu" şeklinde ifadeleri kullanarak, devlet ve devlet yapımıza, hakimın itibarının yanı sıra onu seçen yasama ve yürütme ve yargıç atanması yapan yetkililere karşı bir bütün olarak saygısız bir tavır göstermiş ve bu durum (*vəkil etikas*) avukat etik kurallarının ciddi bir ihlali ve hukuk mesleğinin itibarını saygısızlık olarak düşünölmelidir.

Avukatlar için davranış kurallarına ilişkin Tüzüğün 6.1. maddesi uyarınca, bir avukat, mesleki faaliyetlerini uygularken, hukuk mesleğinin prestijine zarar verebilecek davranışlarda bulunmaktan kaçınmalıdır.

Aynı Tüzüğün 4.2. maddesi uyarınca, mesleki faaliyetinin yerine getirilmesinde bir avukat, herkes için sorumlu bir kişilik örneği olmalıdır.

Tüzüğün gerekliliklerinde belirtildiği gibi, bir avukat görevlerini herkes için örnek olacak şekilde yerine getirmelidir.

Ancak, Avukat Halid Bagirov, bir kamu mahkemesinde "böyle devlete böyle mahkeme " ifadelerini kullanarak, sadece Azerbaycan yargısına değil, en önemlisi her Azerbaycan vatandaşı için kutsal olan devlet ve devlet yapımıza gölge düşürmüştür. Halid Bagirov'un avukat olarak devletimize ve devletimize şüpheli yaklaşımı, vatandaşlık bilincine (*vətəndaş vicdanlığı*) aykırıdır, başkaları için kötü bir örnek teşkil etmektedir. Dahası, "Azerbaycan'da adalet olsaydı, Yargıç R. H. haksız ve taraflı kararlar vermezdi, onun gibi bir kişi hâkim olmazdı" ifadesiyle, avukat Khalid Bagirov

genel olarak Azerbaycan yargısının itibarını zedelemiştir (*Azərbaycan Ədalət Mühakiməsi*).”

28. 18 Aralık 2014'te Başkanlık, Nizami Bölge Mahkemesine başvuranın barodan ihracını isteyen bir talepte bulundu.

29. 10 Temmuz 2015 tarihinde Nizami Bölge Mahkemesi esas hakkındaki kararını verdi ve başvuranın barodan ihracına hükmetti. Mahkeme, başvuranın avukatlar için davranış kurallarına uymadığını, çünkü Yargıç, yargı sistemi ve özellikle de Devlet organları ve ülkenin devleti hakkında Shaki Temyiz Mahkemesi önündeki duruşmalarda saygısız açıklamalar yaptığını belirtti. Başvuranın barodan atılmasının yasal nedeni ilgili olarak, mahkeme, iç hukukun barodan atılmasının gerekçelerini belirlemedeki başarısızlığının, avukatların Kanunun 22. maddesinde öngörülen disiplin tedbirine tabi tutulmasına zemin oluşturmadığını kabul etmiştir. Mahkeme ayrıca, başvuranın Sözleşmenin 10. maddesindeki hakkına müdahalenin haklı olduğunu tespit etmiştir. Sözleşmenin 10. Maddesine ilişkin kararın bir kısmı şu şekildedir:

"Mahkeme ayrıca, davalının itirazının temelini oluşturan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesinde yer alan hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin olarak, bu maddenin ilk paragrafının herkesin ifade özgürlüğü hakkına sahip olduğunu öngördüğünü not eder “

Söz konusu Sözleşmenin 10. maddesinin ikinci fıkrası, bu özgürlükler üzerindeki kısıtlamaları ve bunlara müdahale için gerekçeleri öngörmektedir. Bu özgürlüklerin kullanılması yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir

Mahkeme, herhangi bir hakta olduğu gibi, ifade özgürlüğü hakkının mutlak olmadığını ve buna müdahale etmenin mümkün olduğunu belirtmektedir. Azerbaycan Cumhuriyeti Savunucuları ve Savunuculuk Faaliyetleri Hakkında Kanunun 22.maddesi (VIII) tarafından böyle bir müdahale sağlandığından, söz konusu Sözleşmenin 10. maddesinin sanık bakımından ihlali söz konusu değildir.

Mahkeme, ifade özgürlüğü hakkının iç hukuk ve uluslararası hukukta herkese tanınmış olmasına rağmen, her Azerbaycan vatandaşı için kutsal olan Devletimizi ve devlet yapımızı gölgelemek amacıyla bu hakkın kötüye kullanılmasının ve yargının itibarını zedelenme amacıyla kullanılmasının kesinlikle kabul edilemez olduğuna dikkat çekmektedir ve böyle bir kötüye kullanım Devletimizin mevzuatı ile önlenmektedir.”

30. Belirtilmemiş bir tarihte başvuran, barodan ihracının Sözleşmenin 8. ve 10. maddeleri uyarınca korunan haklarına haksız bir müdahale oluşturduğunu iddia ederek karara itiraz etti. Sözleşmenin 18. maddesine dayanarak, ülkedeki insan haklarının korunmasına aktif katılımı nedeniyle barodan ihraç edildiğini iddia etti.

31. 11 Eylül 2015 tarihinde Bakü Temyiz Mahkemesi temyiz başvurusunu reddetti ve Nizami bölge Mahkemesinin 10 Temmuz 2015 tarihli kararını onayladı.

32. 26 Ekim 2015'te başvuran, önceki şikâyetlerini yineleyen bir temyiz başvurusunda bulundu.

33. 12 Ocak 2016 tarihinde Yargıtay, Bakü Temyiz Mahkemesi'nin 11 Eylül 2015 tarihli kararını onayladı.

C. Başvuranın barodan çıkarılmasına kamuoyunun tepkisi

34. Başvuranın barodan çıkarılması hem ülke içinde hem de uluslararası alanda halkın ve medyanın ilgisini önemli derecede çekmiştir. Bir dizi yerli ve uluslararası STK, başvuranın barodan atılmasını kınadı.

35. 10 Aralık 2014 tarihinde Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Başkanı 10 Aralık 2014 tarihli Başkanlığın kararı ile ilgili olarak, "Azerbaycan'da insan hakları savunucularına karşı giderek artan sindirme karşısında, sivil toplum aktivistlerini savunan bağımsız avukatlara karşı böyle açık baskı kabul edilemez" şeklinde beyanda bulundu.

36. BM İnsan Hakları Savunucularının Durumu Özel Raportörü Michel Forst, 22 Eylül 2016 tarihinde Azerbaycan'a yaptığı ziyaretin ardından Görev Bildirisinin sonunda başvuranın barodan çıkarılması davasına atıfta bulunarak haksız yere barodan atıldığını belirtti. BM özel Raportörü, insan hakları avukatlarının durumuyla ilgili olarak, "insan hakları avukatlarının barodan çıkarılmasının, cezai kovuşturmalarla birlikte, varlıklarının aranması ve dondurulmasının, ülkedeki insan hakları savunucularının karşı karşıya kaldığı daha geniş tacizin bir parçası" olduğunu belirtti. Ayrıca, "baro üyesi olan avukatlar için disiplin işlemleri, insan hakları veya mesleki faaliyetleri için ana misilleme araçlarından biri olmuştur" dedi.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK

A. Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasası

37. Anayasanın 47 § I. maddesi şöyledir:

"Herkes düşünce ve ifade özgürlüğüne sahiptir."

B. 28 Aralık 1999 tarihli Avukatlar ve Savunuculuk Faaliyetleri Hakkında Kanun ("Kanun")

38. Kanunun ilgili kısmı, olay tarihinde yürürlükte olduğu gibi, aşağıdaki şekildedir:

Madde 14 Avukatın yemini

"I. Baro üyesi olarak kabul edilen bir kişi, Azərbaycan Cumhuriyeti Devlet bayrağı önünde Baro Başkanlığı toplantısında aşağıdaki yemini eder:

“, Azərbaycan Cumhuriyeti Anayasası ve kanunlarına uyarak, bağımsız olmak, dürüst ve vicdanlı bir avukat görevlerini yerine getireceğime, adil ve ilkeli, cesur ve kararlı bir şekilde insan hak ve özgürlüklerini savunacağıma ve mesleki gizliliği koruyacağıma yemin ederim.”

...

Madde 14 Avukatın görevleri

I. Mesleki faaliyet gerçekleştirirken bir avukat:

yasanın gereklerini yerine getirmek için, savunulan veya temsil edilen kişinin çıkarlarını korumak için mevzuat tarafından sağlanan tüm araçları kullanmaya;

avukatın sır saklama yükümlülüğüne uymak, avukatın yeminine uymak ve avukat etiğine uygun hareket etmek ;

...

Madde 17 Avukatın sır saklama yükümlülüğü (*vəkil sirri*)

"I. Bir avukat tarafından mesleki faaliyeti sırasında elde edilen bilgiler ve bir avukat tarafından mesleki faaliyetinin devamında verilen tavsiye ve bilgiler, avukatın sır saklama yükümlülüğüne girer.

II. Avukatın mesleki faaliyeti sırasında farkında olduğu duruşma öncesi soruşturma gizliliğine giren bir bilginin avukat tarafından açıklanmasına yalnızca savcı veya soruşturma yapan izin verir.

III. Soruşturma gizliliği kapsamındaki bilgiyi açıklayan avukatlar, Azərbaycan Cumhuriyeti mevzuatına göre sorumludur.

IV. Avukat tanık olarak çağrılmaz ve yasal yardım sağlanması kapsamında elde ettiği bilgilere ilişkin olarak aranan kişiyle bağlantılı olarak konularda sorgulanamaz. Bir avukat, bu tür konularda açıklamalar yapamaz ve müvekkili tarafından kendisine verilen bilgileri yayamaz.

...

Madde 21-Avukat disiplin komisyonu

I. Avukatların disiplin komisyonu, avukatların mesleki görevlerini yerine getirirken işlenen disiplin ihlallerine ilişkin şikâyet ve başvuruların incelenmesi ve disiplin sorumluluklarına ilişkin konuların çözümü amacıyla Baro Başkanlığı bünyesinde oluşturulur.

...

Madde 22 -Avukatların disiplin sorumluluğu

I. Avukatlar, mesleklerini icra ederken, bu Kanun ve diğer kanunların hükümlerini, avukatların davranış kuralları tüzüğünü, (*vəkillərin davranış qaydaları haqqında Əsasnamə*), avukat etik ve normlarını (*vəkil etikas normaları*) ihlal etmələri halində disiplin sorumluluğu doğar.

...

VI. Baro Başkanlığı, bir avukat açısından disiplin komisyonunun görüşüne dayanarak aşağıdaki disiplin yaptırımlarını uygulayabilir:

uyarı;

kınama;

üç aydan bir yıla kadar bir süre için görevini yapmaktan uzaklaştırma;

...

VIII. Bir avukatın barodan çıkarılmasına (*xaric edilməyə səbəb ola biləcək əsaslar*) temel teşkil eden gerekçeler varsa, disiplin komisyonunun görüşüne dayanarak, Baro Başkanlığı konunun çözümü için bir mahkemeye başvurabilir ve konuyla ilgili mahkeme kararının yürürlüğe girmesinden önce avukatın faaliyetini askıya alabilir.”

III. İLGİLİ ULUSLARARASI BELGELER

39. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin üye Devletlere avukatlık mesleğini kullanma özgürlüğü konusunda tavsiyesi R (2000) 21 (25 Ekim 2000’de kabul edildi) aşağıdaki gibidir:

"Bakanlar Komitesi...

... İnsan haklarının ve temel özgürlüklerin korunmasında avukatların ve avukat meslek derneklerinin de oynadığı temel rolün altını çizerek;

Avukatların, Hukukun Üstünlüğünü güçlendirmek için, özellikle bireysel özgürlükleri savunmadaki rolü nedeniyle avukat mesleğinin icra özgürlüğünü artırmak arzusuyla;

Avukatların mesleki görevlerini yerine getirirken, doğrudan veya dolaylı herhangi bir taraftan veya herhangi bir nedenle uygunsuz sınırlama, etki, baskı, tehdit veya müdahale olmaksızın bağımsızlıklarını garanti eden adil bir adalet yönetim sistemine ihtiyaç duyulduğunun bilincinde;

... Üye devletlerin hükümetlerine, bu tavsiyede yer alan ilkelerin uygulanması amacıyla gerekli gördükleri tüm önlemleri almaları veya desteklemeleri önerilir.

...

İlke I-Avukatlık Mesleğinin Yerine Getirilmesi Özgürlüğüne İlişkin Genel Esaslar

1. Özellikle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin ilgili hükümleri ışığında, avukatlık mesleğinin ayrımcılık yapılmaksızın ve yetkililerden veya kamudan uygunsuz bir şekilde müdahale edilmeksizin uygulanmasına saygı göstermek, korumak ve teşvik etmek için gerekli tüm önlemler alınmalıdır.

2. Avukatlık yapma veya bu mesleğe katılma iznine ilişkin kararlar bağımsız bir kurum tarafından alınmalıdır. Bu tür kararlar, bağımsız bir organ tarafından alınıp alınmadığına bakılmaksızın, bağımsız ve tarafsız bir yargı Makamı tarafından gözden geçirilmelidir.

3. Avukatlar inanç, ifade, hareket, dernek ve toplanma özgürlüğüne sahip olmalı ve özellikle hukuk ve adalet yönetimi ile ilgili konularda kamuoyunda tartışmalara katılma ve yasama reformları önerme hakkına sahip olmalıdır.

4. Avukatlar, mesleki standartlarına uygun hareket ederken herhangi bir yaptırım veya baskıyla karşılaşmamalı veya tehdit edilmemelidir.

...

İlke III- Avukatların rolü ve görevi

1. Barolar veya diğer avukat meslek birlikleri, mesleki standartlar ve Davranış Kuralları oluşturmalı ve avukatların, müvekkillerinin meşru hak ve çıkarlarını savunurken, bağımsız, özenli ve adil olarak görevlerini yerine getirmelerini sağlamalıdır.

2. Mesleki gizliliğe avukatlar tarafından iç düzenlemelere, yönetmeliklere ve mesleki standartlara uygun olarak saygı gösterilmelidir. Bu gizliliğin, müvekkilin rızası olmadan, ihlali uygun yaptırımlara tabi olmalıdır. ...”

40. Avukatların Rolü ile İlgili Temel İlkeler (27 Ağustos-7 Eylül 1990 tarihleri arasında Havana, Küba’da düzenlenen sekizinci Birleşmiş Milletler Suçun Önlenmesi ve Suçluların Tedavisi Kongresi tarafından kabul edildi), özellikle şunu belirtir:

"Yeterlilik ve eğitim

...

10.Hükümetler, avukatların mesleki dernekleri ve eğitim kurumları, hukuk mesleğine girişte veya hukuk mesleğinin icrasında herhangi bir kişinin ırk, renk, cinsiyet, etnik köken, din, siyasi veya diğer görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğum, ekonomik veya diğer statü nedeniyle ayrımcılığa maruz kalmamalarını sağlamalıdır. Ancak bir avukatın ilgili ülkenin vatandaşı olması gerekli görülmesi şartı ayrımcılık kabul edilmez.

...

Görev ve sorumluluklar

...

16. Hükümetler, avukatların (a) mesleki faaliyetlerini tehdit, engelleme, taciz veya uygunsuz müdahale olmaksızın yerine getirmelerini (b); ülke içinde ve dışında seyahat edebilmelerini ve müşterileri ile özgürce görüşebilmelerini (c) tanınmış mesleki yükümlülükler, standartlar ve etik kurallara uygun olarak yapılan herhangi bir işlem için kovuşturma veya idari, ekonomik veya diğer yaptırımlara maruz bırakılmamalarını veya bunlarla tehdit edilmemelerini, sağlayacaktır;

...

İfade ve örgütlenme özgürlüğü

23. Diğer vatandaşlar gibi avukatlar da ifade, inanç, dernek kurma ve toplanma özgürlüğü hakkına sahiptir. Özellikle, yasal eylemleri veya yasal bir kuruluşa üyelikleri nedeniyle mesleki kısıtlamalara tabi olmaksızın, hukuk, adalet yönetimi ve insan haklarının geliştirilmesi ve korunması ile ilgili konularda kamuya açık tartışmalarına katılma ve yerel, ulusal veya uluslararası kuruluşlara katılma veya kurma ve bunların toplantılarına katılma hakkına sahiptirler. Bu hakları kullanırken, avukatlar her zaman hukuka ve hukuk mesleğinin tanınmış standart ve etik kurallarına uygun olarak hareket ederler ...”

41. Hakimler ve avukatlar, bağımsızlığı İnsan Hakları Konseyi özel Raportörü Mónica Pinto'nun, BM Genel Kurulu'na sunduğu (2016, Genel Kurul⁷¹ oturumu) yıllık raporun (A/71/348) ilgili bölümlerinde şu ifade edilmektedir:

"E. Etik, hesap verilebilirlik ve disiplin tedbirleri

...

96. Bir avukatın hukuk uygulama lisansını, muhtemelen ömür boyu elinden almaktan oluşan barodan çıkarma, etik ve mesleki standartların en ciddi ihlalleri için nihai yaptırımı oluşturmaktadır. Birçok ülkede, avukatlar genellikle barodan çıkarma tehdidiyle karşı karşıyadır. Bu tür tehditler, bir avukatın bağımsızlığını baltalamayı, profesyonel görevlerin yerine getirilmesini önlemek için bir avukatın korkutulmasını veya bir avukatın mesleki sorumluluklarının meşru bir şekilde yerine getirilmesinde gerçekleştirmiş olabileceği faaliyetler için bir misilleme eylemi gerçekleştirmeyi amaçlayabilir. Özel raportör, barodan ihracın yalnızca mesleki davranış kurallarında belirtildiği gibi en ciddi suiistimal vakalarında uygulanması gerektiğini ve ancak sanık avukata tüm garantileri veren bağımsız ve tarafsız bir organın önünde gerekli bir yargılamadan sonra yapılması gerektiğini vurgulamak ister. ..."

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. BAŞVURULARIN BİRLEŞTİRİLMESİ

42. Mahkeme, mahkeme kurallarının 42 § 1 kuralına uygun olarak, benzer olay ve hukuki dayanakları göz önüne alındığında, başvuruların birleştirilmesi gerektiğini düşünmektedir.

II. SÖZLEŞMENİN 10. MADDESİNİN İHLALİ İDDİASI

43. Başvuran Sözleşmenin 10. maddesine dayanarak avukatlık mesleğini icrasının önce bir yıl süreyle askıya alınması ardından polis şiddeti ve ülkedeki yargı sisteminin işleyişi hakkındaki beyanları yüzünden barodan ihraç edilmesi suretiyle ifade özgürlüğü hakkını ihlal edildiğinden şikâyet etti. Sözleşmenin 10. maddesi aşağıdaki gibidir;

"1. Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsar. Bu madde, Devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine tabi tutmalarına engel değildir.

2. Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir."

A. Kabul edilebilirlik

44. Məhkəmə, bu şikâyetlərin Sözləşmənin 35 § 3 (a) maddəsi kapsamında açıqça dayanaktan yoksun olmadığını bildirməkdədir. Ayrıca, başqa hər hansı bir gerekçəylə qəbul ediləmez olmadıqlarını not edir. Bu nədənle qəbul ediləbilir ilan edilməlidir.

B. ESAS

1. Başvuranın avukatlık mesleğini icra etməsinin askıya alınmasına ilişkin

(a) Tərəflərin iddiaları

Başvuran

45. Başvuran bir il sərə ilə hüquq məsleğini icra etməsinin yasaklanması ifadə özgürlüyü hakkını ihlal ettiğini iləri sürmüşdür. Özellikle, ifadə özgürlüyü hakkına müdahələnin yasalarca öngörülmediğini və hər hansı bir məşru amaç izləmediğini bildirdi. Başvuran, avukat gizliliği kapsamında hər hansı bir bilgiyi açıqlamadığını bildirdi. E. A.'nın işkəncə sonucunu gözüaltına alınmasıyla ilgili iddiası R. R. tərəfindən 25 Ocak 2011 tarixində bir basın toplantısında dilə getirilmiş və kendisi sadəcə bu ifadəyə atıfta bulunmuştu. Hər halükərdə, R. R. ilə sadəcə 7 Mart 2011'də sözləşmə imzaladığı için, 28 Şubat 2011'də müvəkkilindən alınan gizli bilgilərə sahib olamazdı. Başvuran ayrıca, Kanunun kalitesinin olması gereken nitelikte olmadığına diqqət çekti, çünkü avukatların disiplin sorumluluğu konusunda bir dizi yaptırım öngörse de bu yaptırımların hangi durumlarda uygulanması gerektiğinin belirlenmediğine işəret etti.

46. Məhkəmə içtihatlarına dayanaraq, başvuran, hüquq tətbiqəsindən uzaqlaşdırılmasının heçbir durumda demokratik bir toplumda gerekli və orantılı olaraq dəyərləndiriləməyəcəğini iləri sürmüşdür. Genel anlamda polis şiddeti meselesinin Azərbaycan'da kamu yararı bakımından çox önəmli bir konu olduğunu bildirdi. Amaç, polisin otoritesinə zərər vermək değıl, E. A.'nın gözüaltındaki şiddət sonucunu ölümü temelinde bu tür olaylara kamunun diqqətini çekmek və bu cəzasızlığa qarşı yeni yöntemlər önermekti. Bu nədənle başvuran, məşru və şiddət içerməyən bir muhəlefət yöntemi önermişti, bu da avukatlar tərəfindən cüppe giymək suretiyle yapılan protesto eylemi idi. Ayrıca, ülkede polis şiddeti konusunda genel bir cəzasızlık durumu olduğuna diqqət çekərək, E. A.'nın gözüaltında ölümü ilə ilgili olaraq kimsenin ədalətə təslim edilmediğini vurğuladı. Bu bağlamda, başvuran, üst düzey yetkililərdən gələn çeşitli açıqlamalara da atıfta bulunaraq, Azərbaycan'da polis memurlarının cəzalandırılmayacağına diqqət çekti.

(ii) Hükümet

47. Hükümet, başvuranın hukuk mesleğinden uzaklaştırılmasının ifade özgürlüğü hakkına bir müdahale teşkil ettiğini kabul etti. Bu müdahale, Kanunun 22. maddesi ile öngörülmüş ve güven ilişkisine dayanarak alınan bilgilerin açıklanmasının önlenmesi veya yargının otoritesi ve tarafsızlığının korunması meşru amaçlarını gütmüştür.

48. Demokratik bir toplumda gerekliliği konusunda hükümet, bir avukatın adli işlemler bağlamında yaptığı açıklama ile bu tür işlemler kapsamı dışında yapılan açıklama arasında bir ayırım yapılması gerektiğini belirtti. Başvuran, müvekkilinin oğlunun işkence sonucu polis tarafından öldürüldüğünü iddia ederek şikâyetlerini abartmıştı. Açıklama sadece avukatlar toplantısında değil, basına da yapıldı. Başvuran bu beyanı ceza davası hala derdestken, olağan mevcut yöntemleri kullanmadan önce vermişti. Hükümete göre, bu, soruşturma makamlarına baskı yapma ve daha genel olarak yargının bağımsızlığını bozma girişimi olarak görülebilir.

49. Hükümet, ayrıca, başvuranın Azerbaycan'da adalet yönetimini alenen eleştirip sonrasında şikâyetle ilgili yasal yollara başvurması gerçeğinin, avukatların halkın yargı makamlarına güvenini sağlamada yapmaları beklenen meşru katkıya uyumlu olduğunun söylenemeyeceğini ileri sürdü. Bu, başvuranın yaptığı eleştirilerin ciddiyeti ve genel niteliği ve bunları yapmayı seçtiği ton ile güçlendirildi. Örneğin, son çare taktiği olarak bir gösteri yapmayı düşündü, çünkü ona göre yasalar ve insan hakları açıkça göz ardı edildi. Son olarak, başvurana verilen cezayı dikkate alarak, hükümet, yetkililerin başvuranı cezalandırma konusunda takdir sınırlarının ötesine geçmediğini düşünmüştür.

(iii) üçüncü taraf

50. Uluslararası Hukukçular Komisyonu, avukatların adalet yönetiminde özel rolüne dikkat çekerek, Devletler tarafından haklarına ilişkin herhangi bir kısıtlamanın yakından incelenmesinin, yalnızca avukatların haklarına değil, aynı zamanda mesleki işlevlerini etkin bir şekilde yerine getirme kapasitelerine de saygı gösterilmesi amacıyla yapılması gerektiğini belirtti. Üçüncü taraf, bazı Devletlerde insan haklarının korunmasına yönelik yasal usullerinin kullanılamayabileceğini veya etkisiz olabileceğini ve bu gibi durumlarda avukatların müvekkillerinin haklarının korunmasında etkili olabileceklerini, bunun adli işlemlerin katı sınırları dışında yer alan demeçleri veya diğer ifade biçimlerini içerebilecek faaliyetlerde bulunmaları olabileceğini belirtti. Bu tür faaliyetler çeşitli nedenlerle gerekli veya yararlı olarak görülebilir, örneğin bir davaya kamuoyunun dikkatini çekmek, ya da bu davayla ilgili araştırma ve olgu bulmaya yardımcı olmak konusunda. Bu tür faaliyetler bir avukatın mesleki işlevlerinin önemli bir parçası olduğundan, mahkeme dışındaki avukatların ifade özgürlüğüne ilişkin kısıtlamaların da sıkı bir şekilde incelenmesi gereklidir. Ayrıca, mesleğinin

doğası gereği, avukatlar adalet sistemi ile ilgili endişelere dikkat çekmede daha geniş bir toplumsal rol ve sorumluluğa sahiptir.

51. Üçüncü taraf ayrıca gözetiminde bir kişinin kötü muamele veya ölümünde devletin sorumluluğu hakkında bir avukat tarafından yapılan yorumların, bu yorumlar kötü niyetle yapıldığı ispatlanmadığı sürece, ifade korumalı bir ifade form teşkil ettiği varsayılır. Ayrıca, bu tür konuların ele alındığı durumlarda, avukatların ifade özgürlüğüne ilişkin yargılamanın gizliliği gerekçesiyle yapılan kısıtlamaların, kamu yararının bu konularda bilgi alma hakkının önemi dikkate alınarak, gereklilik ve orantılılık açısından özellikle sıkı bir incelemeye tabi tutulmalıdır. Bilgi veya iddiaların zaten kamu malı olduğu durumlarda, bir avukat bu konularda görüşlerini ifade ettiği için sır saklama yükümlülüğü ve yargılamanın gizliliği gerekçesiyle cezalandırılmamalıdır. Ayrıca, müvekkilin kamusal alanda bilgilerin ifşa edilmesini desteklediği durumlarda, avukatın avukat-müvekkil güven ilişkisi ilkeleri ile ifşa etmesi yasaklanmamalıdır. Aslında, bir avukat, müvekkilinin haklarının ihlalleri hakkında, müvekkilinin talebinin aksine, kamuya açık konuşmayı reddettiği durumda müvekkilinin çıkarlarını gayretle savunma görevinde başarısız olabilir.

(B) Mahkemenin değerlendirmesi

(i) müdahale olup olmadığı

52. Mahkeme, başvuranın bir yıllık bir süre için avukatlık yapmasının askıya alınmasının, Sözleşmenin 10. maddesi tarafından garanti edilen ifade özgürlüğü hakkının kullanılmasına bir müdahale oluşturduğu konusunda taraflar arasında anlaşmazlık olmadığını belirtmektedir. Bu mahkemenin de görüşüdür.

(ii) Müdahalenin haklı olup olmadığı

53. Bu tür bir müdahale, “kanunla öngörülmüş olma”, 2. paragrafta yer alan bir veya birkaç meşru amacı gütmek ve bu amaçlara erişmek için “demokratik bir toplumda gerekli” bir müdahale olma koşullarını taşımadıkça 10. maddenin ihlali anlamına gelecektir (bkz. *Hacıbeyli ve Aliyev v. Azerbaycan*, nos.6477/08 ve 10414/08, § 54, 19 Nisan 2018). Ayrıca, Mahkeme denetim yetkisini kullanırken söz konusu müdahaleye, başvuran aleyhine görülen sözlerinin içeriği ve bunları söylediği bağlam dâhil, avukatların halk ile mahkemeler arasındaki aracılar olarak adaletin yönetiminde sahip oldukları özel statü de akılda tutularak, bir bütün olarak olayın şartları ışığında bakmak zorundadır (bkz. *Nikula v. Finlandiya*, no. 31611/96, §§ 44, AİHM2002-II).

54. 10. maddenin ikinci fıkrasında yer alan “kanunla öngörülen” ifadesi, yalnızca uygulanan tedbirin iç hukukta yasal bir dayanağa sahip olması gerektiğini değil, aynı zamanda söz konusu yasanın kalitesini de ifade eder;

bu, ilgili kişi tarafından erişilebilir ve etkileri konusunda öngörülebilir olmalıdır. Bu bağlamda Mahkeme, vatandaşların davranışlarını düzenlemelerine olanak vermek üzere yeterli açıklıkta formüle edilmemiş bir normun, madde 10 § 2 anlamında bir "hukuk kuralı" olarak kabul edilemeyeceğini, normun kişilere belirli bir eylemin doğuracağı sonuçları, durumun makul saydığı ölçüde ve -eğer gerekiyorsa uygun bir danışmayla- önceden görebilmelerini sağlaması gerektiğini yinelemiştir. Bu sonuçların mutlak kesinlik ile öngörülebilir olması gerekmez. Kesinlik arzu edilir iken, onun uygulanması aşırı katılık doğurabilir ve yasaların değişen koşullara ayak uydurması gerekir. Buna göre, birçok yasa az ya da çok, kaçınılmaz olarak genel terimlerle ifade edilir; bunların yorumu ve uygulanması hukuk tatbikatının sorunudur. (bkz. *The Sunday Times / Birleşik Krallık (no. 1)*, 26 Nisan 1979, § 49, Seri A no. 30 ve *Medžlis Islamske Zajednice Brčko ve Diğerleri / Bosna Hersek [BD]*, no. 17224/11, §§ 68 ve 70, 27 Haziran 2017).

55. Mevcut davanın koşullarına bakıldığında, AİHM, Hükümet'in, başvuranın mesleğini icra etmesinin askıya alınması için yasal dayanak olarak 22. maddeden bahsetmesine rağmen, başvuran iki nedenle söz konusu müdahalenin kanunla düzenlenmediğini iddia etmiştir: birincisi, avukatın sır saklama yükümlülüğü kapsamında herhangi bir bilgiyi açıklamamış olması nedeniyle Kanunu ihlal etmemiştir ve ikincisi, kanunda avukatlar için bir dizi disiplin yaptırımı öngörmüşse de, bu yaptırımların hangi koşullarda uygulanması gerektiğinin belirtilmemesi nedeniyle kanunun "kanunun kalitesi" gerekliliklere uymamaktaydı.

56. Mahkeme, yasanın 22. maddesinin (I) avukatların disiplin sorumluluğunu düzenlediğini, bir avukatın disiplin sorumluluğuna tabi olduğu durumları (yasa ve diğer yasama eylemlerinin hükümlerinin ihlali, avukatlar için davranış kurallarına ilişkin tüzük ve avukat etiği normları) listelediğini gözlemlemektedir (yukarıdaki 38. paragrafa bakınız). Yasanın 22. maddesi (VI), Başkanlığa, disiplin Komisyonunun görüşü temelinde bir avukata Kanunun aynı bölümünde yer alan disiplin cezasını uygulama yetkisi vermiştir; bu yaptırım, mesleki faaliyetlerini yürütmesinin askıya alınmasını içerebilir. Yukarıda belirtilen Kanun hükümlerinden anlaşıldığı gibi, bir avukata herhangi bir disiplin yaptırımının uygulanmasının ilk şartı, avukatın disiplin sorumluluğuna tabi tutulabileceği yukarıda belirtilen durumlardan birinin varlığıdır.

57. Başkanlığın 24 Ağustos 2011 tarihli kararından, bu davada başvuranın Yasa hükümlerinin ihlali, yani avukat-müvekkil gizliliğinin ihlali (*vəkil sirri*) nedeniyle disiplin sorumluluğuna tabi olduğu anlaşılmaktadır. Başkanlık kararında, başvuranın şiddeti önlemek amacıyla polis şiddetine karşı protestolar düzenleme önerisine de atıfta bulunmuştur (bkz. yukarıdaki 18. paragraf).

58. Mahkeme ilk olarak, Başkanlığın 24 Ağustos 2011 tarihli kararında, başvuranın şiddeti önlemek amacıyla polis vahşetine karşı protesto gösterileri düzenleme önerisine atıfta bulunmasına rağmen, başvuranın bu eylem

sonucunda hangi iç hukuk hükmünün ihlal edildiğini belirtmekte başarısız olduğunu belirtmeyi gerekli görmektedir. Hükümet de bu konuda herhangi bir açıklama yapmadı. Mahkeme, bir avukatın şiddeti önlemek amacıyla polis vahşetine karşı barışçıl protesto çağrısında bulunmasını engelleyen herhangi bir iç hukuk hükmü görmemektedir.

59. Avukat-müvekkil gizliliğinin ihlali ile ilgili olarak, AİHM, mevcut davada, başvuranın, soruşturmayla ilgili herhangi bir belgeyi yorumlayarak veya açıklayarak adli soruşturmanın gizliliğini ihlal ettiği için disiplin sorumluluğuna maruz kalmadığını (diğer birçok dava arasında karşılaştıran, *Mor / Fransa*, no. 28198/09, 15 Aralık 2011 ve *Bédat / İsviçre* [BD], no. 56925/08, 29 Mart 2016), ancak, mağdurun annesinin başvurudan herhangi bir şikâyeti olmasa da, bir mağdurun annesinin oğlunun ölüm koşullarına ilişkin olarak alenen açıkladığı ifadelerini tekrar ettiği için olduğunu gözlemler. Bu bağlamda, Mahkeme, Kanunun 17.maddesi (I) uyarınca, bir avukat tarafından elde edilen bilgilerin yanı sıra bir avukat tarafından mesleki faaliyeti dahilinde verilen tavsiye ve bilgilerin de avukat-müvekkil güven ilişkisi kapsamında kaldığını belirtir. 17 (İ) maddesinin lafzından kamuya mal olmuş bilgilerin avukat-müvekkil güven ilişkisi kapsamına girmediği anlaşılmaktadır. Aksine, yukarıda belirtilen maddenin lafzı, avukat gizliliğine giren bilgilerin, bir avukat tarafından mesleki faaliyetinin devamında elde edilmiş olması gerektiğini açıkça göstermektedir. Mevcut davada, dava dosyasındaki belgelerden anlaşıldığı ve taraflar tarafından da itiraz edilmediği gibi, E. A.'nın işkence sonucu gözaltında öldürüldüğü iddiası 25 Ocak 2011 tarihinde R. R. tarafından kamuoyuna duyurulmuş ve başvuran bu iddiayı yalnızca 28 Şubat 2011 tarihinde tekrarladığı anlaşılmaktadır. Her halükârda, başvuran, 7 Mart 2011 tarihinde E. A.'nın ölümüyle ilgili davalarda R. R.'yi temsil etmek üzere vekil tayin edildiği için, mesleki faaliyeti sırasında söz konusu bilgiyi elde etmemiştir.

60. Mahkeme, ulusal makamların, özellikle yerel mahkemelerin yerine geçerek iç hukuku yorumlamanın kendi görevi olmadığını, iç hukuku yorumlamak ve uygulamanın öncelikle ulusal makamların görevi olduğunu yineledi. (bkz. *Seyidzade / Azerbaycan*, no. 37700 / 05, § 35, 3 Aralık 2009; *İslam-İttihad Derneği ve Diğerleri / Azerbaycan*, no. 5548/05, § 49, 13 Kasım 2014; ve *Karácsony ve diğerleri / Macaristan* [BD], no. 42461/13 ve 44357 / 13, § 123, 17 Mayıs 2016). Ancak, bu davada, yerel mahkemeler, başvuranın avukat gizliliğini ihlal ettiği yönündeki Başkanlık kararını onaylarken, başvuranın, bu kapsamda herhangi bir bilgiyi açıklamadığı iddiasını doğru bir şekilde ele alamamıştır. Özellikle, kararlarında, Kanunun 17 (I). maddesinde avukatın sır saklama yükümlülüğü kapsamına giren bilgilerin bir avukat tarafından mesleki faaliyeti sırasında elde edilmesi gerektiği açıkça belirtildiği ve başvuranın 28 Şubat 2011 tarihinde E. A.'nın annesinin avukatı olmadığı gerçeği göz ardı edilmiştir.

61. Bu şartlar altında mahkeme, söz konusu müdahalenin Sözleşmenin 10 § 2 maddesi anlamında "kanunla öngörüldüğü " sonucuna varmamıştır ve

mevcut davanın amacı kapsamında başvuranın ikinci argümanını, yani yasanın hukukun niteliğinin gerekliliklerine uymadığını incelemeyi gerekli görmemektedir.

62. Bu sonuca vardıktan sonra, mahkemenin, 10 § 2 maddesinin diğer gerekliliklerine (“meşru bir amaç” ve “müdahalenin gerekliliği” açısından) uyulması gerektiği konusunda karar vermesi gerekli değildir.

63. Buna göre, başvuranın bir yıllık bir süre için avukatlık yapmasının askıya alınmasına ilişkin olarak Sözleşmenin 10.maddesi ihlal edilmiştir.

2. Başvuranın barodan ihracına ilişkin olarak

(a) Tarafların iddiaları

(i) Başvuran

64. Başvuran barodan ihracının onun ifade özgürlüğü hakkının ihlal ettiğini ileri sürmüştür. İfade özgürlüğü hakkına müdahalenin kanunla öngörülmediğini, çünkü Kanunun 22.maddesinin (VIII) hukuk kalitesinin gerekliliğini karşılamadığını belirtti. Özellikle, Kanunun 22. maddesi (VIII), bir avukatın ihracı için “temel teşkil eden gerekçeler” kavramının herhangi bir tanımını sağlamamıştır ve bu kavram, yeterli netlik ve kesinlikten yoksun belirsiz bir formülasyon oluşturmuştur. Ayrıca bu müdahalenin herhangi bir meşru amaç gütmeyi savundu.

65. Başvuran, müdahalenin gerekçesi ile ilgili olarak, avukatların ifade özgürlüğünün önemine işaret ederek, Mahkemenin içtihadına atıfta bulundu. Ayrıca, iddia edilen ifadenin mahkeme salonunda yapıldığını ve yeterli olgusal temeli olan bir değer yargısı oluşturduğunu da belirtti. Ayrıca, ifadenin bir kamu yararı meselesine ilişkin olduğunu ve Ilgar Mammadov aleyhindeki cezai işlemler sırasında yapıldığından siyasi saikle yapıldığını belirtti. Son olarak, başvuran, kendisine uygulanan cezanın niteliği ve ağırlığının yanı sıra Azerbaycan’daki avukatlar üzerindeki baskının bir bütün olarak, ifade özgürlüğüne müdahalenin orantılılığını değerlendirirken dikkate alınması gerektiğini belirtti.

(ii) Hükümet

66. Hükümet, başvuranın hukuk mesleğinden uzaklaştırılmasının ifade özgürlüğü hakkına bir müdahale teşkil ettiğini kabul etti. Bu müdahale, Kanunun 22. maddesi ile öngörülmüş ve kargaşa veya suçun önlenmesi meşru amaçlarını gütmekteydi.

67. Demokratik bir toplumda gereklilik konusunda Hükümet, başvuranın hukuk uygulamasından uzaklaştırılması konusunda yaptıkları savunmayı büyük ölçüde yineledi (yukarıdaki 48 ve 49.paragraflara bakınız). Ayrıca, başvuranın mahkemede yargılama sırasında tanıklara ve hâkime kabul edilemez ve saldırgan bir dil kullanarak hakaret ettiğini ve avukatlar için

davranış kurallarını ihlal ettiğini ileri sürdüler. Ayrıca, yerel makamların başvuranı cezalandırma konusundaki takdir sınırlarının ötesine geçmediğini, çünkü başvuranın avukatlara ilişkin davranış kurallarını ilk kez ihlal etmediği not edildi.

(iii) üçüncü taraflar

68. Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri tarafından sunulan üçüncü taraf yorumları, Azerbaycan'daki insan hakları savunucularının durumu ile ilgiliydi. Özellikle, Komiser, Azerbaycan'daki savunma avukatlarının çalışmalarının önündeki engellere dikkat çekerek, barodan çıkarma veya barodan çıkarma tehdidinin özellikle hassas davaları üstlenen avukatları cezalandırmak veya bu görevlerini yapmaktan caydırmak için bir araç olarak kullanılabileceğini belirtti. Bu davalarda barodan çıkarma, bir avukatın mesleki sorumluluklarının meşru bir şekilde yerine getirilmesinde yapmış olabileceği faaliyetler için intikam aracı oluşturmuştur.

69. Uluslararası hukukçular Komisyonu tarafından 28198/15 sayılı başvuru ile ilgili olarak sunulan üçüncü taraf yorumlarının ayrıntılı bir açıklaması mahkemenin kararında bulunabilir *Hajibeyli ve Aliyev* (yukarıda belirtilen, § 48).

(B) Mahkemenin değerlendirmesi

(i) Müdahale olup olmadığı

70. Mahkeme, başvuranın barodan atılmasının, Sözleşmenin 10. maddesi tarafından garanti edilen ifade özgürlüğü hakkının kullanılmasına bir müdahale anlamına geldiği konusunda taraflar arasında ihtilaf olmadığını belirtmektedir. Mahkeme bu görüşü paylaşıyor.

(ii) Müdahalenin haklı olup olmadığı

71. Bu tür bir müdahale, “kanunla öngörülmüş” olma, 2. paragrafta yer alan bir veya birkaç meşru amacı gütmeye ve bu amaçlara erişmek için “demokratik bir toplumda gerekli” bir müdahale olma şartlarını yerine getirmedikçe 10. maddenin ihlali anlamına gelecektir (bkz. *Hacıbeyli ve Aliyev*, yukarıda belirtilen, § 54).

(a) Kanunla öngörülmeye

72. Mahkeme, yukarıdaki 54. paragrafta belirtilen ve mevcut şikâyetin incelenmesiyle eşit derecede ilgili olan içtihatlarını hatırlatır.

73 . Mahkeme, Yasanın 22. maddesinin (VIII), bir avukatın ABA’ dan ihracı için temel teşkil eden gerekçeler varsa, Başkanlık, disiplin Komisyonunun görüşüne dayanarak, meselenin çözümü için bir mahkemeye başvurabilir ve konuyla ilgili mahkeme kararının yürürlüğe girmesinden önce avukatın mesleki faaliyetlerini yürütmesini askıya alabilir (yukarıdaki

paragraf 38'e bakınız). Bu nedenle mahkeme, başvurana uygulanan yaptırımın iç hukukta bir temeli olduğunu ve yasanın erişilebilir olduğunu kabul eder.

74 Başvuranın, Kanunun 22. maddesindeki “temel teşkil eden nedenler” tabirinin yeterince açıklığa ve kesinliğe sahip olmaması nedeniyle bu Kanunun kaliteli bir kanunun gerekliliklerini taşımadığı argümanına ilişkin olarak, burada ciddi sorunlar olsa da Mahkeme söz konusu hükümler çerçevesinde mevcut davayı ele almayı gerekli görmemektedir, Mahkemeye göre bu başvuranın şikâyetleri müdahalenin orantılılığı bakış açısıyla incelenmeye uygundur. (bkz. *İbragim İbragimov ve Diğerleri / Rusya*, 2018 1413/08 ve 28621/11, 86§, 28 Ağustos). Bu itibarla, başvuranın ifade özgürlüğü hakkına müdahalenin Sözleşmenin 10 § 2 maddesi kapsamında “kanunla öngörülme” şartını karşıladığı kabul edilip edilmeyeceği sorusunu tartışmayı bırakacaktır.

(β) meşru amaç

75. Mahkeme, tarafların müdahalenin izlediği meşru amaç konusunda hemfikir olmadığını gözlemlemektedir (yukarıdaki 64 ve 66 paragraflarına bakınız). Mahkeme, iddia edilen ifadenin içeriği göz önüne alındığında, söz konusu müdahalenin, başvuranın ifadesine karşı bir ilk derece mahkemesi hâkimini korumayı amaçladığını ve sonuç olarak Sözleşme'nin 10 § 2 maddesi anlamında, “yargı yetkisini koruma” amacını güttüğünü düşünmektedir (bkz. diğerleri arasında *Igor Kabanov / Rusya*, no. 8921/05, § 51, 3 Şubat 2011; *Žugić / Hırvatistan*, no. 3699/08, § 42, 31 Mayıs 2011; *Kincses / Macaristan*, no.66232 / 10, § 27, 27 Ocak 2015; *Rodriguez Ravelov*). *İspanya*, no. 48074/10, § 37, 12 Ocak 2016; ve *Radobuljac / Hırvatistan*, no. 51000/11, § 53, 28 Haziran 2016).

(γ) Demokratik bir toplumda gerekli olma

76. Mahkeme, mevcut dava ile aynı derecede ilgili olan *Morice / Fransa* davasında ortaya konulan ([BD], no. 29369/10, §§ 124-39, AİHM 2015) içtihat haline gelen genel ilkelere atıfta bulunmaktadır.

77. Mevcut davanın koşullarına dönersek, mahkeme başlangıçta, başvuranın mahkemede duruşma sırasında tanıklara hakaret ettiği yönündeki hükümet görüşünü, yerel mahkemelerin ilgili kararlarında başvuranın barodan çıkarılması için bu gerekçeye dayanmış olmamaları nedeniyle kabul edemeyeceğini not eder. Mahkeme, 10 Temmuz 2015 tarihli bir kararla Nizami Bölge Mahkemesinin başvuranın barodan ihracını emrettiğini ve bunun başvuranın açıklamalarının “devlet ve devlet yapısı üzerinde bir gölge” oluşturduğu ve “yargının itibarını zedelediği” gerekçesine dayandığını gözlemlemektedir. Bu karar, 11 Eylül 2015 ve 12 Ocak 2016'da sırasıyla Bakü Temyiz Mahkemesi ve Yüksek Mahkeme tarafından onaylandı.

78 Avukatlık mesleğinin düzenlenmesine ilişkin olarak, Mahkeme, adalet sisteminin önde gelen kişileri arasında, başta hakimler ve avukatlar olmak üzere, özen ve karşılıklı saygıya dayalı ilişkiler olmadan, mahkemelerin düzgün işleyişinin mümkün olmayacağını tekrarlamak gerektiğini düşünmektedir. (bkz. *Bono / Fransa*, no. 29024/11, § 51, 15 Aralık 2015 ve *Ottan / Fransa*, no. 41841/12, § 72, 19 Nisan 2018). Avukatların özel statüsü, onlara toplum ve mahkemeler arasında aracı olarak adalet yönetiminde merkezi bir pozisyon verir. Avukatların, bağımsız meslek sahipleri olarak, adalet yönetimindeki bu özel rolü, özellikle davranışlarıyla ilgili olarak bir dizi yükümlülük gerektirir. Mesleki davranışlarının güvenilir, dürüst ve onurlu olması gerektiğinden kısıtlamalara tabi olmakla birlikte, aynı zamanda bir yargı alanından diğerine değişebilecek özel hak ve ayrıcalıklara da sahiptirler – mahkemede kullanılan argümanlarla ilgili belirli bir serbesti bunlar arasındadır- (bkz. *Morice*, yukarıda belirtilen, 132§- §33). Buna ek olarak, avukatların mesleki dernekleri insan haklarının korunmasını sağlamada temel bir rol oynamakta olduğundan bağımsız hareket edebilmeleri ve meslektaşlarına karşı saygı gösterilmesi ve avukatlık mesleğinin öz-düzenlemesi çok önemlidir (bkz. *Jankauskas / Litvanya* (no 2), no. 50446/09, § 78, 27 Haziran 2017 ve *Namazov / Azerbaycan*, no. 74354/13, § 46, 30 Ocak 2020). Tarafların haklarını korumak için adalet yönetimi hakkında kesinlikle yorum yapma hakları olsa da eleştirileri belirli sınırları aşmamalıdır (bkz. *Saday / Türkiye*, no.32458/96, § 34, 30 Mart 2006). Özellikle, eleştiri ve hakaret arasında net bir ayırım yapılmalıdır. Herhangi bir ifade biçiminin tek amacı bir mahkemeye veya o mahkemenin üyelerine hakaret etmek ise, uygun bir yaptırım prensip olarak Sözleşmenin 10. maddesinin ihlali anlamına gelmez (bkz. yukarıda belirtilen *Kincses*, § 33).

79. Mahkeme, bu davada, ileri sürülen ifadenin sadece Azerbaycan'da yargı sisteminin işleyişine dair genel bir eleştiri değil, aynı zamanda Sayın Ilgar Mammadov'un davasının incelemesinde görev alan ilk derece Mahkemesinin hâkimini de doğrudan hedef aldığını gözlemlemektedir. Mahkeme, bir hâkimi, hâkim olmak için yeterli kapasiteye sahip olmamak ile suçlayan ifadelerin, hâkime saygı eksikliğini gösterdiğini ve saldırgan olabileceğini kabul eder (örneğin, yukarıda anılan *Žugić'in* , § 47. davasında başvuran, davasına bakan hâkimin cahil ve yetersiz olduğunu ima etmiştir; yukarıda anılan *Kincses* davasında, §§ 39-40, bir avukat, davasıyla ilgili bir hâkimin mesleki yeterliliğini sorgulamıştır; Yukarıda belirtilen *Rodriguez Ravelo*, § 46, burada bir avukat hâkime karşı kasıtlı olarak gerçeği çarpıtma, tereddüt etmeden yalan söyleme, ya da yanlış ve kötü niyetli bilgiler içeren gerçeğe aykırı bir rapor yayınlama gibi suçlayıcı ifadelerde bulunmuştur; ve *Mikheylova / Ukrayna*, no. 10644/08, § 89, 6 Mart 2018; burada başvuranın hâkime yargı görevlerine aykırı uygunsuz davranışlarda bulunduğu iddiasıyla yaptığı konuşması hâkime kişisel saldırıya dönüşmüştür.) Bununla birlikte, yerel mahkemeler tarafından başvurana uygulanan yaptırımın yargının otoritesini koruma ihtiyacı ile başvuranın

ifade özgürlüğü hakkını koruma ihtiyacı arasında adil bir denge sağlayıp sağlamadığı belirlenmelidir (bkz. Yukarıda anılan *Igor Kabanov* , § 54; yukarıda belirtilen *Bono*, § 51; ve *Čeferin - Slovenya*, no. 40975/08, § 47, 16 Ocak 2018).

80. Mahkeme, bunu yaparken, yerel mahkemelerin, başvuranın ifadelerinin değerlendirilmesinde dikkate alınması gereken bir dizi unsuru dikkate almadığını düşünmektedir. Özellikle, başvuranın, müvekkilinin avukatı sıfatıyla ceza davası sırasında bir mahkeme salonunda bu açıklamaları yapmış olduğu dikkate alınmamıştır. Mahkeme salonunun dışında, örneğin medyada dile getirilen yargıya yönelik eleştirilerin aksine, bu açıklamalar mahkeme salonu ile sınırlandırılmıştır (bk. Yukarıda anılan *Nikula* , § 52 ve yukarıda anılan *Čeferin*, § 54). Mahkeme salonunda adalet ilkesinin taraflar arasında özgür ve hatta güçlü bir argüman alışverişi lehine olması önemli bir husustur; ileri sürülen sözler mahkeme salonunun dışında tekrarlanmamıştır (bkz. *Morice*, yukarıda belirtilen, § 137 ve *Mikhaylova*, yukarıda belirtilen, § 93).

81. Ayrıca, ilk derece Mahkemesi hâkimi hakkındaki yorumlar muhtemelen rahatsız edici olsa da bu ifadeler aslında başvuranın Bay Ilgar Mammadov aleyhindeki ceza davalarında yerel mahkemelerin aldığı kararlara itirazlar niteliğindedir. Bu bağlamda, mahkeme, sözlerin Shaki Temyiz Mahkemesi önünde yapıldığı zaman, *Ilgar Mammadov davasında zaten karar verilmiş olduğu gerçeğini göz ardı edemez. Azerbaycan* (no. 15172/13, 22 Mayıs 2014), Sözleşme'nin 5. ve 18. maddelerinin ihlal edildiği ve Bay Ilgar Mammadov'un özgürlüğünün kısıtlanmasının, Sözleşme tarafından öngörülen amaçlar dışında uygulandığı tespit edilmiştir. Mahkeme ayrıca daha sonra Sayın Ilgar Mammadov aleyhindeki ceza davalarında bir takım ciddi eksiklikler olduğunu tespit etmiştir (bkz. *Ilgar Mammadov v. Azerbaycan* (no. 2), no.919/15, 16 Kasım 2017).

82. Mahkeme ayrıca, Nizami bölge Mahkemesinin "devletimize ve devlet yapımıza gölge düşürmek amacıyla bu hakkın [ifade özgürlüğünü] kötüye kullanmanın tamamen kabul edilemez olduğu" tespitine dikkat çekmeyi gerekli görmektedir" (bkz. yukarıdaki 29. paragraf). Mahkeme, yukarıda belirtilen mahkeme tarafından başvuranın barodan çıkarılmasını desteklemek için ileri sürülen bu nedenin Sözleşmenin 10. maddesi ile ilgisiz olduğunu ve çoğulculuk, hoşgörü ve açık görüşlülük talep eden demokratik bir toplumda ifade özgürlüğünün kısıtlanması için bir neden olarak değerlendirilemeyeceğini düşünmektedir.

83. Mahkeme ayrıca, müdahalenin orantılılığını değerlendirirken, verilen cezaların niteliğinin ve ciddiyetinin de dikkate alınması gereken faktörlerden olduğuna dikkat çeker (bkz. yukarıda *Mor*, 61 ve yukarıda belirtilen *Morice*, § 175) ve avukatların savunma avukatı olarak görevlerini yerine getirme konusunda caydırıcı etkisi olabileceğinden sert bir yaptırım olarak değerlendirmekten başka değerlendirme yapılmayacağını zaten tespit etmiştir (bkz. yukarıda anılan *Igor Kabanov*, §§ 55 ve 57). Bu bağlamda,

Mahkeme, bir yıl boyunca avukatlık yapmasının askıya alınması kanunla öngörülmediğine karar verildiği gibi ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiğini de zaten tespit etmiş olduğundan (bkz. yukarıdaki 52-63. paragraflar), önceki disiplin soruşturmalarının varlığının başvuranın barodan ihracı için gerekçe olarak ileri sürülmesini kabul etmemektedir.

84. Yukarıda belirtilenler ışığında, mahkeme, başvuranın barodan ihracını desteklemek için yerel mahkemeler tarafından ileri sürülen gerekçelerin uygun ve yeterli olmadığını ve başvurana uygulanan yaptırımın takip edilen meşru amaç ile orantısız olduğunu düşünmektedir.

85. Buna göre, başvuranın barodan atılmasıyla ilgili olarak Sözleşmenin 10. maddesinin ihlali oluşmuştur.

II. SÖZLEŞMENİN 8. MADDESİNİN İHLALİ İDDİASI

86. Başvuran, Sözleşmenin 8. maddesi uyarınca, bir yıllık bir süre için hukuk mesleğini yürütmesinin askıya alınmasının ve daha sonra barodan çıkarılmasının, özel hayata saygı hakkının ihlali anlamına geldiğinden şikâyetçi olmuştur. Sözleşmenin 8. maddesi aşağıdaki gibidir;

“1. Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir.”

A. Kabul edilebilirlik

87. Mahkeme, hükümetin 8. maddenin mevcut davaya uygulanabilirliği konusunda herhangi bir itirazda bulunmadığını en başta gözlemlemektedir. Bu bağlamda, Mahkeme Sözleşmenin 8. maddesi anlamında “özel hayat” kavramının tüketici bir tanıma tabi olmayan geniş bir kavram olduğunu yinelemektedir. Kişinin fiziksel ve sosyal kimliğinin birden çok yönünü kapsayabilir. Madde 8 mesleki veya ticari nitelikteki ilişkiler de dahil olmak üzere, kişisel gelişim hakkını ve diğer insanlarla ve dış dünya ile ilişkiler kurma ve geliştirme hakkını da korur. Sonuçta, çalışma yaşamları boyunca, insanların çoğunluğunun dış dünyayla ilişkiler geliştirmek için önemli bir fırsata sahip olmaktadır (bkz. *Denisov v. Ukrayna* [GC], hayır. 76639/11, §§ 95-96, §§ 100-09, §§ 115-17, 25 Eylül 2018). Mevcut davada, başvuranın bir yıl boyunca hukuk uygulamasından uzaklaştırılması ve daha sonra mesleki suiistimal nedeniyle barodan uzaklaştırılmasının mesleğini yerine getirmesini engellediği ve bu nedenle mesleki ve diğer ilişkilerinin geniş bir yelpazesini etkilediği ve mesleki ve sosyal itibarına zarar verdiği tartışmasızdır. Başvuranın mesleki faaliyetini yürütmesinin askıya alınması ve barodan çıkarılması ayrıca kendisinin önemli bir kazanç kaybına neden olmuştur

(aşağıdaki paragraf 116'a bakınız) ve özel hayatı üzerinde ciddi olumsuz etkileri olmuştur. Bu nedenle mahkeme, reddedilen önlemlerin başvuran için çok ciddi sonuçları olduğunu ve özel hayatını çok önemli derecede etkilediğini düşünmektedir (karşılaştıran ve kıyaslayın, yukarıda belirtilen *Denisov*, § § 123 ve 125 ve yukarıda belirtilen *Namazov*, § 34). Bu nedenle 8. madde uygulanabilir.

88. Mahkeme, bu şikâyetin Sözleşmenin 35 § 3 (a) maddesi kapsamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını belirtmektedir. Ayrıca, başka herhangi bir gerekçeyle kabul edilemez olmadıklarını not eder. Bu nedenle kabul edilebilir ilan edilmelidir.

B. ESAS

Tarafların İddiaları

89. Başvuran, bir yıl süre ile hukuk mesleğini yürütmesinin askıya alınmasının ve barodan ihraç edilmesinin onun özel hayata saygı hakkına müdahale olduğunu iddia etti. Başvuran, esas olarak Sözleşmenin 10. maddesi ile ilgili iddialarına dayanarak, yukarıda belirtilen müdahalelerin yasaya uygun olmadığı ve demokratik bir toplumda gerekli ve orantılı olarak değerlendirilemeyeceğini ileri sürdü.

90. Hükümet, başvuranın hukuk avukatlık yapmasının askıya alınmasının ve barodan çıkarılmasının, özel hayatına saygı hakkına müdahale teşkil ettiğini kabul etti. Sözleşmenin 10. maddesi ile ilgili olarak sundukları görüşe dayanarak, başvuranın Sözleşmenin 8. maddesi kapsamındaki Şikayetlerinin Sözleşmenin 10. maddesi kapsamındaki şikayetleriyle yakından bağlantılı olduğunu belirtmişlerdir.

(B) Mahkemenin değerlendirmesi

1. Başvuranın hukuk uygulamasının askıya alınmasına ilişkin

91. Mahkeme, başvuranın bir yıllık bir süre için hukuk mesleğini yürütmesinin askıya alınmasının, Sözleşmenin 8. maddesi tarafından garanti edilen özel hayatına saygı hakkına müdahale ettiği konusunda taraflar arasında tartıma olmadığını belirtmektedir. Mahkeme bu görüşü paylaşıyor.

92. Bu tür bir müdahale, 8 § 2 maddenin gereklerini, yani yasaya uygun olma, bu paragrafta belirtilen amaçlardan birini gerçekleştirmeyi hedefleme ve demokratik bir toplumda gerekli olma koşulunu yerine getirmediği sürece, 8. maddeyi ihlal edecektir.

93. Mahkeme, başvuranın avukatlık yapmasının kısıtlanması suretiyle ifade özgürlüğü hakkına yapılan müdahalenin, Sözleşmenin 10 § 2 maddesi kapsamında "kanunla öngörülmediği" sonucuna zaten ulaşmıştı (bkz. yukarıdaki 61. paragraf). Bu sonuç dikkate alındığında, mahkeme, benzer şekilde, başvuranın hukuk mesleğini yerine getirmesinin askıya alınması

sonucu özel hayatına saygı hakkına yapılan müdahalenin, 8. maddenin 2. paragrafı anlamında yasaya uygun olarak kabul edilemeyeceğini düşünmektedir. Dolayısıyla, başvuranın bir yıllık bir süre için hukuk mesleğini yürütmesinin askıya alınmasına ilişkin olarak Sözleşmenin 8.maddesi ihlal edilmiştir.

2. Başvuranın barodan ihracına ilişkin olarak

94. Mahkeme, başvuranın barodan ihracının, Sözleşmenin 8. maddesi tarafından garanti edilen özel hayata saygı hakkının kullanılmasına bir müdahale anlamına geldiği konusunda taraflar arasında ihtilaf olmadığını belirtmektedir. Mahkeme bu görüşü paylaşıyor.

95. Bu tür bir müdahale, 8 § 2 maddenin gereklerini, yani yasaya uygun olma, bu paragrafta belirtilen amaçlardan birini gerçekleştirmeyi amaçlama ve demokratik bir toplumda gerekli olma, şartlarını yerine getirmedeği sürece, 8. maddeyi ihlal edecektir.

96. Mahkeme, yukarıdaki 74. paragraftaki bulgulara atıf yapar ve bu nedenle benzer şekilde söz konusu müdahalenin, Sözleşmenin 8. § 2. maddesi kapsamında yasaya uygun olarak kabul edilip edilmeyeceğini tartışmayı bırakacaktır.

97 . Mahkeme, müdahalenin, adaletin iyi işleyişinde katkısı olan hukuk mesleğinin düzenlenmesiyle ilgili olduğu için, Sözleşme'nin 8 § 2 maddesi anlamında “kargaşanın önlenmesi” meşru amacını güttüğünü kabul eder (bakınız *Bigaeva / Yunanistan*, no. 26713/05, § 31, 28 Mayıs 2009 ve yukarıda anılan *Namazov*, § 44).

98 Böyle bir müdahale, “acil bir toplumsal ihtiyaca” cevap veriyorsa ve özellikle güttüğü meşru amaçla orantılı ve bunu gerekçelendirmek için ulusal otoritelerin kullandığı gerekçeler “ilgili ve yeterli” ise “demokratik toplumda gerekli olma” meşru amacına uygun olduğu kabul edilir (bkz. *Fernández Martínezv. İspanya* [BD], no. 56030/07, § 124, AİHM 2014 (alıntılar)).

99. Mahkeme, yukarıda 78. paragrafta, avukatların özel statüsü ve rolünü, adalet yönetiminde merkezi konumunu ve temel hakların korunmasında oynayabilecekleri temel rolü vurgulamıştır.

100 Mevcut davanın koşullarına bakıldığında, başvuranın AİHS'nin 10. maddesi uyarınca yaptığı şikâyetin incelenmesi bağlamında tespit ettiği aynı olgulardan kaynaklanan, başvuranın barodan ihracı için yerel mahkemeler tarafından ortaya konan gerekçelerin yeterli ve ilgili olmadığı ve uygulanan yaptırımın güdülen meşru amaçla orantılı olmadığı, yönündeki tespitlerin (bkz. yukarıdaki 82-84. paragraflar), AİHS'nin 8. maddesi kapsamındaki şikâyetlerinin incelenmesi açısından eşit derecede ilgili olduğunu, Mahkeme kaydetmektedir.

101 Özellikle, barodan ihracın bir avukatın mesleki hayatı bakımından geri dönülemez etkileri nedeniyle en sert disiplin yaptırımı olduğu göz önüne alındığında, yerel mahkemeler başvuranın ihracıyla ilgili yargılama sırasında müdahalenin orantılılığına ilişkin yeterli değerlendirmeyi yapmakta başarısız

olmuşlardır. Mahkeme, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin avukatlık mesleğinin yürütülmesi özgürlüğü konusunda üye devletlere R (2000) 21 sayılı Tavsiye Kararı'na dikkat çekmenin gerekli olduğunu düşünmektedir; burada avukatlar tarafından işlenen disiplin suçlarına yönelik yaptırımların belirlenmesinde orantılılık ilkesine saygı gösterilmesi gerektiği açıkça belirtilmektedir (yukarıdaki paragraf 39'a bakınız) Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi hâkimlerin ve avukatların bağımsızlığı Özel Raportörü BM Genel Kuruluna verdiği yıllık raporunda (A / 71/348), ayrıca, barodan ihracın "etik kuralların en ciddi ihlalleri için nihai yaptırım olduğunu" belirtti ve "yalnızca mesleki davranış kurallarında belirtilen en ciddi suiistimal vakalarında ve yalnızca sanık avukata tüm garantilerin sağlandığı bağımsız ve tarafsız bir organın önündeki yargılamadan sonra uygulanmalıdır "(yukarıdaki 41. paragrafa bakınız). Yerel mahkemeler, başvuranın mahkeme salonundaki ifadesinin neden bu kadar ciddi bir suiistimal olduğunu ve en sert disiplin yaptırımını gerektirdiğini açıklamamıştır.

102. Yukarıda belirtilenler ışığında, mahkeme, başvuranın barodan ihracını desteklemek için yerel mahkemeler tarafından ileri sürülen gerekçelerin uygun ve yeterli olmadığını ve başvurana uygulanan yaptırımın takip edilen meşru amaç ile orantısız olduğunu düşünmektedir.

103. Bu bağlamda Mahkeme, bir dizi davada, hükümeti eleştirenler, sivil toplum aktivistleri ve insan hakları savunucuları ile ilgili olarak keyfi tutuklama, gözaltı veya başka önlemler alındığını gözlemlemektedir (bkz. *diğerleri arasında, Aliyev / Azerbaycan*, no. 68762/14 ve 71200/14, § 223, 20 Eylül 2018 ve *Natig Jafarov / Azerbaycan*, no. 64581/16, § 64, 7 Kasım 2019). Bu çerçevede, Mahkeme, özellikle tüm avukatların uyması gereken davranışlarıyla ilgili yükümlülöklere rağmen, demokratik bir toplumda, bir avukatın barodan çıkarılmasına yönelik bir yaptırım için iddia edilen gerekliliğin özellikle güçlü nedenlerle desteklenmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

104. Buna göre, başvuranın barodan ihracı ilgili olarak Sözleşmenin 10. maddesinin ihlali oluşmuştur.

IV. SÖZLEŞMENİN 8. VE 10. MADDELERİ İLE BAĞLANTILI OLARAK SÖZLEŞMENİN 18. MADDESİNİN İHLALİ İDDİASI

105. Aynı olgulara dayanarak ve Sözleşmenin 8. ve 10. maddeleri ile birlikte Sözleşmenin 18. maddesine dayanarak, başvuran, 28198/15 sayılı başvuruya ilgili olarak, sözleşme haklarının Sözleşmede belirtilenler dışındaki amaçlarla kısıtlandığından şikâyet etmiştir. 18. maddeye göre:

"Anılan hak ve özgürlöklere bu Sözleşme hükümleri ile izin verilen kısıtlamalar öngöröldükleri amaç dışında uygulanamaz."

106 . Yukarıda AİHS'nin 10. ve 8. maddeleri uyarınca varılan sonuçlar (yukarıdaki 85 ve 104. paragraflara bakınız) ve dava dosyasında bulunan

unsurlar ve her iki tarafın dayandığı iddialar göz önüne alındığında, Mahkeme bu şikâyetin kabul edilebilirliğini ve esasını mevcut davanın özel koşullarında ayrı ayrı inceleme yapacak bir konumda değildir

V. SÖZLEŞMENİN 46. MADDESİNİN UYGULANMASI

107. Sözleşmenin 46. maddesinin ilgili olan hükmü aşağıdaki gibidir:

1. Yüksek Sözleşmeci Taraflar, taraf oldukları davalarda Mahkeme'nin verdiği kesinleşmiş kararlara uymayı taahhüt ederler.

2. Mahkemenin nihai kararı, icrasını denetleyecek olan Bakanlar Komitesine iletilir. ...”

108. Başvuran, 28198/15 sayılı başvuru ile ilgili olarak, en uygun bireysel tazminat biçiminin ABA üyeliğinin yeniden sağlanması olacağını savundu.

109. Hükümet bu konuda herhangi bir görüş sunmadı.

110. Mahkeme, Sözleşmenin 46. maddesi gereğince, Sözleşmeci Tarafların, taraf oldukları her davada, icrası Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından denetlenecek olan, Mahkemenin nihai kararlarına uymayı taahhüt ettiklerini, yinelemektedir. Mevcut durumda, *restitutio in integrum* (*eski hale iade* (çn)) sağlanması için mevcut araçların çeşitliliği ve ilgili konuların niteliği göz önüne alındığında, Bakanlar Komitesi alınacak özel önlemleri değerlendirme bakımından Mahkemeden daha iyi konumdadır. Bu nedenle, davalı Devlet tarafından sağlanan bilgilere dayanarak ve başvuranın gelişen durumuna bağlı olarak, diğerlerinin yanı sıra mesleki faaliyetlerini geri kazanmaya yönelik önlemlerin alınmasını denetlemek Bakanlar Komitesine bırakılmalıdır. Bu önlemler, mahkeme tarafından bulunan ihlal için mümkün olan en yüksek tazminatı sağlamak için uygulanabilir, zamanında, uygun ve yeterli olmalıdır ve başvuran, mümkün olduğunca, barodan ihraçtan önce bulunduğu konuma getirmelidir (bkz. yukarıda belirtilen *Aliyev*, § 228).

V. SÖZLEŞMENİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

111. Sözleşmenin 41. maddesi şunu öngörmektedir:

“Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

A. Tazminat

112. Başvuran, 24 Ağustos 2011-23 Ağustos 2012 tarihleri arasında hukuk mesleğini yürütmesinin askıya alındığı bir yıl boyunca meydana gelen kazanç kaybı nedeniyle 4.000 Azerbaycan manatı (AZN) talep etmiştir. Ayrıca, tam miktarını belirtmeden, Aralık 2014'teki barodan ihracının

ardından oluşan kazanç kaybından dolayı maddi hasar talep etmiştir. Başvuran iddialarını desteklemek için, 6 sayılı Hukuk Bürosu Başkanı ve muhasebecisi tarafından imzalanan, başvuranın yıllık maaş olarak sırasıyla 2013'te 3,954.24 AZN ve 2014'te 3,945.60 AZN aldığını doğrulayan bir belge sundu.

113. Başvuran avukatlık mesleğinden uzaklaştırılması nedeniyle 15 bin Avro manevi tazminat talep etmiştir. Ayrıca, barodan ihracından dolayı 25.000 Avro manevi tazminat talep etmiştir.

114. Hükümet, Azerbaycan'da Hukuk Bürosunda maaş ödenmesi uygulanan bir yöntem olmadığını iddia ederek Mahkemeden başvuranın maddi tazminat taleplerinin reddini istedi. Avukatların hukuk bürolarındaki faaliyetlerinin ücretlendirilmesine göre, bir avukat, müvekkilleri tarafından hukuk bürolarına ödenen miktarın yaklaşık %60'ını alır. Bu nedenle, başvuran tarafından 2013 ve 2014 yıllarında alınan tutar, müvekkilleri tarafından hukuk bürosuna ödenen miktardan vergi ve harçların düşüldüğünde kalan miktardır. Hükümet ayrıca, başvuranın ne kadar müşterisi olabileceği veya ne kadar para kazanabileceği tahmin edilemeyeceği için, bu başlığın altında herhangi bir miktar talep edemeyeceğini ileri sürdü.

115. Hükümet, başvuran tarafından manevi zararlar ilgili olarak talep edilen miktarlara ilişkin olarak, bunların temelsiz ve aşırı olduğunu beyan etmiştir. Hükümet, her halükârda, bir ihlal bulgusunun yeterli adil tatmin teşkil edeceğini düşünüyordu.

116. Kazanç kaybına ilişkin iddiaya ilişkin olarak Mahkeme iddia edilen zarar ile bulunan ihlaller arasında nedensel bir bağlantı olduğunu not eder; başvuran iddiasını destekleyen bir belge sunmuştur. Ayrıca, başvuranın, ABA üyesi olmayan avukatlar gibi, 1 Ocak 2018 tarihine kadar yürürlükte olan iç hukuk uyarınca, ilk derece ve temyiz mahkemeleri önündeki Medeni ve idari davalarda yer almasına izin verildiğini gözlemlemektedir. 1 Ocak 2018'de yürürlüğe giren iç hukukta yapılan yeni değişiklikler uyarınca, yerel mahkemeler önünde temsil, ABA üyelerine münhasır hale gelmiştir. Başvuran ayrıca Mahkeme önünde davalarda başvuranları temsil etmiştir. Bu durumlarda, maddi hasarın tam miktarını hesaplamak spekülasyon olacaktır. Bu nedenle, Sözleşme ihlalleri gerçekleşmemiş olsaydı, başvuranın elde edeceği faydaların tam miktarını değerlendirmeden, Mahkeme, başvuranın, söz konusu süre boyunca birkaç kez AZN oranının değiştiğini dikkate alarak, başvuran tarafından sunulan belge temelinde başvuranın uğradığı maddi tazminatı değerlendirecektir. Mahkeme, başvuranın yalnızca ihlal tespiti ile telafi edilemeyecek manevi zarara uğradığını düşünmektedir ve bu nedenle tazminat ödenmelidir. Mahkeme elindeki bilgiler ışığında, hakkaniyet ölçüsüne göre yaptığı değerlendirmede, başvuranın tüm zarar kalemlerinin toplamına karşılık 18.000 Avro tazminat ve bu miktarın tabi olacağı vergilerin ödenmesinin makul olduğunu düşünmektedir (bkz. *mutatis*

mutandis, Kayasu / Türkiye, no. 64119/00 ve 76292/01, § 128, 13 Kasım 2008 ve *Baka / Macaristan* [BD], no. 20261/12, § 191, 23 Haziran 2016).

B. Masraflar ve Giderler

117. Başvuran, mahkeme önündeki davalarda ortaya çıkan hukuki hizmetlerin karşılığı olarak 2.400 sterlin (GBP), ayrıca 81024/12 sayılı başvuru ile ilgili çeviri ve büro masrafları için 589.57 GBP ve 90 GBP talep etmiştir. Bu iddiayı desteklemek için temsilcilerinden iki zaman çizelgesi ve çeviri masrafları için iki fatura sundu.

118. Başvuran ayrıca 28198/15 sayılı başvuru ile ilgili olarak mahkeme önünde yapılan işlemlerde ortaya çıkan hukuki hizmetler ve çeviri ve büro masrafları için 3,337.62 GBP talep etmiştir. Bu iddiayı desteklemek için temsilcilerinden iki zaman çizelgesi ve çeviri masrafları için iki fatura sundu.

119. Hükümet, başvuran tarafından talep edilen miktarların dayanaksız ve aşırı olduğunu düşünüyordu. Bu bağlamda, hükümet mahkemeden başvuranın iddiaları konusunda katı bir yaklaşım uygulamasını istedi. Başvuranın temsilcileriyle herhangi bir sözleşme yapmadığını ve talep edilen maliyet ve masraflarını gerekçelendiremediğini belirttiler.

120. Mahkeme içtihadına göre, bir başvuran, ancak masraf ve giderlerin gerçekten ve zorunlu olarak yapıldığını ve miktar olarak makul olduğunu gösterilebiliyorsa, bunların geri ödenmesi hakkına sahiptir. Mahkeme ayrıca, Mahkeme Kurallarının 60. kuralı uyarınca, adil tatmin için herhangi bir talebin, ilgili destekleyici belgeler veya faturalarla birlikte ayrıntılı olarak sunulması gerektiğine ve aksi takdirde Daire'nin talebi tamamen veya kısmen reddedebileceğine işaret etmektedir (bkz. *Malik Babayev v. Azerbaijan*, no.30500/11, § 97, 1 Haziran 2017). Mevcut davada başvuran, temsilcileriyle herhangi bir sözleşme veya temsilcilerinin tahsil ettiği ücretleri ödemekle yükümlü olduğunu veya yasal bir yükümlülük altında olduğunu gösteren diğer belgeleri sunamamıştır (bkz. *Merabishvili / Gürcistan* [BD], no. 22508 / 13, § 372, 28 Kasım 2017). Çeşitli belgelerin tercüme masrafının talebinin bir kısmı ile ilgili olarak, mahkeme bu belgelerin tercümesinin yargılama için gerekli olduğunu düşünmemektedir (bkz. *Allahverdiyev V. Azerbaijan*, no. 49192/08, § 71, 6 Mart 2014 ve *Sakit Zahidov v. Azerbaijan*, no. 51164/07, § 70, 12 Kasım 2015). Bu nedenle, mahkeme masraf ve gider talebini reddeder.

C. Gecikme Faizi

121 Mahkeme, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankasının kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygun olduğunu değerlendirmektedir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME OY BİRLİĞİYLE,

1. Başvuruları birleştirmeye *karar verir*;
2. 28198/15 nolu şikayete ilişkin olarak AİHS'nin 8. ve 10. maddeleri ile bağlantılı olarak AİHS'nin 18. maddesi uyarınca yapılan şikayetler hariç olmak üzere, başvuruların kabul edilebilir olduğunu *beyan eder* ;
3. Dolayısıyla, başvuranın bir yıllık bir süre için hukuk mesleğini yürütmesinin askıya alınmasına ilişkin olarak Sözleşmenin 10.maddesinin ihlal edildiğine *karar vermiştir*.
4. Başvuranın barodan çıkarılması nedeniyle Sözleşmenin 10. maddesinin ihlal edildiğini *karar vermiştir*;
5. Dolayısıyla, başvuranın bir yıllık bir süre için hukuk mesleğini yürütmesinin askıya alınmasına ilişkin olarak Sözleşmenin 8.maddesinin ihlal edildiğine *karar vermiştir*.
6. Başvuranın barodan çıkarılması nedeniyle Sözleşmenin 8. maddesinin ihlal edildiğine *karar vermiştir*;
7. 28198/15 sayılı başvuru ile ilgili olarak Sözleşmenin 8. ve 10. maddeleri ile bağlantılı olarak Sözleşmenin 18. maddesi uyarınca yapılan şikâyetin kabul edilebilirliği ve esasının ayrı ayrı incelemeye gerek olmadığına *karar vermiştir*;
8.
 - (a) Davalı Devletin başvurana, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesi uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içerisinde, ödeme tarihinde geçerli olan döviz kuru üzerinden davalı devletin ulusal para birimine çevrilmek üzere maddi ve manevi tazminat karşılığı olarak 18 bin EURO (on sekiz bin avro) ödenmesine *karar vermiştir*.
 - (b) Yukarıdaki miktarlara, bahsi geçen üç aylık sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapıldığı tarihe kadar, Avrupa Merkez Bankasının söz konusu dönem için geçerli olan marjinal faiz oranına üç puan eklenmek suretiyle elde edilecek oran üzerinden basit faiz uygulanmasına *karar vermiştir*;
9. Başvuranın adil tazmin taleplerinin geri kalanını reddetmiştir.

BAGİROV / Azərbaycan Kararı

Victor Soloveytchik
Yazı işleri Müdürü

Síofra O'leary, Başkan,
Başkan